

SKUPŠTINA CRNE GORE
Odbor za ljudska prava i slobode

Broj 00-63-8/21-
Podgorica, 28. april 2021. godine

IZVJEŠTAJ O RADU ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U 2020. GODINI

Treći sastanak Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN), Tirana, Albanija, 4. i 5. februar 2020. godine

Skupština Crne Gore
Konsultativno saslušanje predstavnika Ministarstva prosvjete, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja i Ministarstva za ljudska i manjinska prava, 18. februar 2020. godine

Posjeta Odbora za ljudska prava i slobode Upravi za izvršenje krivičnih sankcija - Maloljetnički zatvor i Odjeljenje za žene, 2. mart 2020. godine

Skupština Crne Gore
56. (tematska) sjednica Odbora za ljudska prava i slobode, 5. mart 2020. godine

Skupština Crne Gore
Prva zajednička sjednica Odbora za ljudska prava i ljudska prava i Odbora za bezbjednost i odbranu, 6. mart 2020. godine

Foto: Igor Slijvančanin
Druga sjednica Odbora za ljudska prava i slobode, 29. decembar 2020. godine

SADRŽAJ

UVOD.....	3
STEPEN REALIZACIJE AKTIVNOSTI UTVRĐENIH PLANOM ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2020. GODINU	7
AKTIVNOSTI KOJE JE ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE REALIZOVAO IZVAN PLANA AKTIVNOSTI ZA 2020. GODINU.....	12
MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE	14
SARADNJA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SA VESTMINSTERSKOM FONDACIJOM ZA DEMOKRATIJU- UČEŠĆE ODBORA U PROJEKTU “KREIRANJE PARLAMENTARNE MREŽE O LJUDSKIM PRAVIMA NA ZAPADNOM BALKANU”	15
OSTALE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE – UČEŠĆE PREDSEDNIKA I ČLANOVA ODBORA NA SASTANCIMA, PANEL DIKSUSIJI I KONFERENCIJAMA	17
STATISTIČKI PODACI O RADU ODBORA U 2020. GODINI.....	17
PRISUSTVO PREDSEDNIKA I ČLANOVA ODBORA SJEDNICAMA ODBORA U 2020. GODINI (ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE 26. SAZIVA SKUPŠTINE CRNE GORE).....	19
PRISUSTVO PREDSEDNIKA I ČLANOVA ODBORA SJEDNICAMA ODBORA U 2020. GODINI (ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE 27. SAZIVA SKUPŠTINE CRNE GORE).....	20
INFORMACIJA O PREDSTAVKAMA GRAĐANA I PRAVNIH LICA DOSTAVLJENIM ODBORU ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE TOKOM 2020. GODINE	21
INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, KAO RADNOG TIJELA NADLEŽNOG ZA NADZOR NAD PRIMJENOM I PRAĆENJEM POŠTOVANJA ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA (NADLEŽNOST ODBORA UTVRĐENA ČLANOM 14 ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA)	25
USVOJENI ZAKLJUČCI ODBORA PROSLIJEĐENI SKUPŠTINI CRNE GORE, KOLEGIJUMU PREDSEDNIKA SKUPŠTINE, RESORNIM MINISTARSTVIMA, NADLEŽNIM ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, MEĐUNARODNIM I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U FUNKCIJI REALIZACIJE AKTIVNOSTI IZ GODIŠNJEG PLANA ODBORA	28
ADMINISTRATIVNI KAPACITETI ODBORA	51
ZAKLJUČAK	52

IZVJEŠTAJ O RADU ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U 2020. GODINI

UVOD

Ovim Izvještajem nastoje se prikazati aktivnosti koje je Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore realizovao tokom 2020. godine.

U fokusu obaveza, na planu zakonodavne i kontrolne funkcije Skupštine Crne Gore, u skladu sa praksom usvajanja planskih dokumenata kojim se unapređuje predvidivost rada Skupštine i njenih radnih tijela, u funkciji povećanja stepena javnosti rada, kao mjere nadzora nad samim kvalitetom zakonodavnih i kontrolnih aktivnosti, **Odbor za ljudska prava i slobode je na 57. sjednici, održanoj 27. maja 2020. godine,**

usvojio Plan aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2020. godinu, sačinjen na osnovu:

- Programa rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu,
- aktivnosti Skupštine Crne Gore i
- jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2019. godinu.

Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2020. godinu utvrđene su 44 aktivnosti, i to razmatranje:

- **četiri predloga zakona;**
- **11 izvještaja** (pet izvještaja koje nadležni organi, saglasno zakonu dostavljaju Skupštini i godišnji izvještaji o radu i finansijskom poslovanju šest manjinskih savjeta koji su u skladu sa članom 33a Zakona o manjinskim pravima i slobodama dužni da nadležnom radnom tijelu Skupštine do 31. marta tekuće za prethodnu godinu, podnesu izvještaj o radu sa izvještajem o finansijskom poslovanju i izvještajem nezavisnog revizora), kao i razmatranje Izvještaja Odbora za ljudska prava i slobode, kao radnog tijela nadležnog za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika za 2019. godinu i Izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na primjenu člana 21 ovog Zakona;
- **sedam akata u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore** (Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019- 2023. godina sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, za 2020. godinu i Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2019. godinu, Akcioni plan za sprovođenje Strategije za inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020, za 2020. godinu, s Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2019. godinu, Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. godina, Izvještaj “Istine i zablude o diskriminaciji”, Izvještaj o readmisiji i migracijama, Završni izvještaj o realizaciji Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno-raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na oblast Konik 2017-2019. godina i Akcioni plan za realizaciju preporuka UN Komiteta za prava osoba sa invaliditetom za 2020. i 2021. godinu);
- **održavanje sedam kontrolnih saslušanja** u skladu sa članom 75 Poslovnika Skupštine;
- **održavanje dva konsultativna saslušanja** u skladu sa članom 73 Poslovnika Skupštine;
- **održavanje jedne međunarodne radionice, jedne tematske sjednice, jedne konferencije;**
- **šest sastanaka** i

- **šest posjeta** (Centru za prihvata u Spuzi, NVO „Centar za prava djeteta“, instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju- Herceg Novi, Biblioteci za slijepe Crne Gore i Studijska posjeta Bundestagu u cilju razmjene iskustava o praksi post-zakonodavnog nadzora i upoznavanja sa dobrim praksama u ovoj oblasti, kao i radi razmjene iskustava sa institucijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda u Saveznoj Republici Njemačkoj).

Imajući u vidu važnost jačanja kontrolne i nadzorne uloge Skupštine, čemu Odbor za ljudska prava i slobode u kontinuitetu posvećuje posebnu pažnju, u skladu sa Planom aktivnosti utvrđeno je **praćenje realizacije Zaključaka Skupštine**, donesenih povodom razmatranja:

- Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2018. godinu,
- Izvještaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2018. godinu,
- Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2018. godini,
- Izvještaja o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2018. godinu,
- Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2018. godinu i
- Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom.

Takođe, utvrđeno je **praćenje realizacije Zaključaka Odbora za ljudska prava i slobode** donesenih na:

- Konsultativnom saslušanju predstavnika osam nadležnih institucija na temu: “Implementacija Akcionog plana za sprovođenje Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja od 2017-2021. godine i aktivnosti preduzete na implementaciji Preporuka iz Izvještaja o evaluaciji sistema za praćenje stanja dječjih prava u Crnoj Gori za period 2014-2017. koji je, na zahtjev UNICEF-a, pripremila Coram International at Coram Children’s Legal Centre”, održanom na 27. sjednici Odbora, 3. decembra 2018. godine,

- Konsultativnom saslušanju dva Odbora iz februara 2018. godine povodom realizacije standarda pristupačnosti fizičkog okruženja, prevoznih sredstava, informaciono- komunikacionih tehnologija, javnih objekata i usluga, održanom na Prvoj zajedničkoj sjednici Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, 29. februara 2018. godine,

- 42. sjednici, održanoj 30. septembra 2019. godine povodom razmatranja Izvještaja „Djeca i bolesti zavisnosti u Crnoj Gori“,

- Konsultativnom saslušanju na temu „Rad dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju i osobe sa invaliditetom u Crnoj Gori“, održanom na 43. sjednici Odbora 25. septembra 2019. i

- Konsultativnom saslušanju ministra prosvjete, ministra rada i socijalnog staranja, ministra zdravlja i ministra za ljudska i manjinska prava na temu: „Post-zakonodavni nadzor za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom („ Službeni list CG“, broj 35/15), sa akcentom na primjenu člana 21 ovog Zakona, koji se odnosi na diskriminaciju u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja“, održanom na 54. sjednici Odbora, 18. februara 2020.

Odbor za ljudska prava i slobode je, uzimajući u obzir preporuke sadržane u dokumentima relevantnih međunarodnih organizacija, institucija i tijela koja se bave ljudskim pravima i slobodama u cilju daljeg snaženja Odbora i kontinuiteta s aktivnostima ovog radnog tijela u prethodnom periodu, posebnu pažnju u 2020. godini posvetio aktivnostima i nadležnim institucijama koje treba da obezbijede veću efikasnost u oblasti: zaštite od diskriminacije, prevencije torture, zaštite prava lica lišenih slobode, zaštite ličnih podataka, prava lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na prava djece sa teškoćama u razvoju i zaštitu prava djeteta u cilju dostizanja standarda definisanih Konvencijom UN o pravima djeteta,

zbog čega je u Planu aktivnosti za 2020. godinu akcenat bio usmjeren na aktivnosti koje se odnose na:

- implementaciju donesenih zakona, jačanjem kontrolne uloge Odbora (čl. 68, 73, 75 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore),
- zaštitu od diskriminacije,
- prevenciju torture i drugih oblika nečovječnog, surovog ili ponižavajućeg postupanja, u skladu sa preporukama Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT),
- zaštitu prava lica lišenih slobode,
- zaštitu ličnih podataka,
- zaštitu prava lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na djecu sa teškoćama u razvoju,
- zaštitu prava djeteta u cilju dostizanja standarda definisanih Konvencijom UN o pravima djeteta i
- intenziviranje međunarodne saradnje sa subjektima koji se bave pitanjima zaštite ljudskih prava i sloboda, savjetodavnim tijelima Savjeta Evrope i Evropske unije, daljim jačanjem konstruktivne uloge koju Crna Gora ima u regionalnoj saradnji i nastavkom saradnje koju Odbor ima sa odgovarajućim radnim tijelima drugih parlamenata, kao i učešćem članova Odbora na seminarima, konferencijama i drugim međunarodnim aktivnostima, na poziv međunarodnih organizacija, u skladu sa čl. 208, 209 i 210 Poslovnika Skupštine Crne Gore.

Polazeći od **nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode, utvrđene članom 44 Poslovnika Skupštine Crne Gore:** „Odbor za ljudska prava i slobode razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata i druga pitanja koja se odnose na: slobode i prava čovjeka i građanina, sa posebnim osvrtom na manjinska prava, primjenu potvrđenih međunarodnih akata koji se odnose na ostvarivanje, zaštitu i unaprjeđivanje ovih prava, razmatra i zauzima stavove po predstavkama građana i pravnih lica koje se odnose na ostvarivanje prava građana; prati ostvarivanje dokumenata, mjera i aktivnosti za unaprjeđivanje nacionalne, etničke i druge ravnopravnosti, posebno u oblasti obrazovanja, zdravstva, informisanja, socijalne politike, zapošljavanja, preduzetništva, procesa odlučivanja i sl; učestvuje u pripremi i izradi dokumenata i usaglašavanju zakonodavstva u ovoj oblasti sa standardima u evropskom zakonodavstvu; saraduje sa odgovarajućim radnim tijelima drugih parlamenata i nevladinim organizacijama iz ove oblasti.

Odbor u okviru svoje nadležnosti prati i ocjenjuje usklađenost zakona Crne Gore sa pravnom tekovinom Evropske unije i, na osnovu izvještaja Vlade, prati i ocjenjuje primjenu zakona, posebno zakona iz kojih proizilaze obaveze usaglašene sa pravom Evropske unije.”

Odbor je tokom 2020. godine realizovao određeni broj aktivnosti, dok značajan broj aktivnosti nije realizovan iz objektivnih razloga, usled pandemije prouzrokovane virusom COVID-19 i održavanja parlamentarnih izbora 30. avgusta 2020. godine. Sve aktivnosti Odbor je ostvarivao u skladu sa Ustavom, zakonom i Poslovníkom Skupštine Crne Gore.

U okviru zakonodavne uloge Skupštine, Odbor je u 2020. godini, u skladu sa članom 137 Poslovnika Skupštine, razmotrio dva predloga zakona: Predlog zakona o životnom partnerstvu lica istog pola i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica.

Odbor je u okviru kontrolne uloge Skupštine, u skladu sa članom 162 Poslovnika Skupštine, razmotrio sledeće **godišnje izvještaje:** Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2019. godinu, Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih

nacionalnih zajednica u 2019. godini (sa šest Izvještaja o radu i finansijskom poslovanju manjinskih savjeta za 2019. godinu), Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2019. godinu i Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2019. godinu.

Takođe, u okviru kontrolne uloge, Odbor je razmotrio: Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1. januara do 31. jula 2019. godine, Završni izvještaj o realizaciji Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno-raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na oblast Konik 2017-2019. godina, Prelazni akcioni plan za sprovođenje Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020, za 2020. godinu, s Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2019. godinu, Strategiju za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2020. godinu i Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2019. godinu, Izvještaj o radu Kancelarije Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu za 2019. godinu, Izvještaje koje je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostavio Odboru: Izvještaj o postupanju prema migrantima u Crnoj Gori, Izvještaj o praćenju sprovođenja Treće operacije readmisije crnogorskih državljana posebno organizovanim letom iz Hamburga od 21. januara 2019. godine, Izvještaj o praćenju sprovođenja Četvrte operacije readmisije crnogorskih državljana posebno organizovanim letom iz Hanovera od 3. marta 2020. godine i Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1. januara do 31. jula 2020. godine.

U izvještajnom periodu, članovi Odbora imali su određeni broj aktivnosti koje nijesu utvrđene Planom rada Odbora, a sve u cilju promovisanja važnosti poštovanja ljudskih prava i sloboda, kao i zbog sticanja novih iskustava, razmjene znanja i ideja sa predstavnicima drugih država i međunarodnih organizacija.

Nastavljena je saradnja sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao krovnom institucijom, novim Ustavom ustanovljenom, za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore i predstavnici Institucije, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvuju određenim sjednicama Odbora, kao i aktivnostima koje organizuje ovaj Odbor. **Zaštitnik ili predstavnici Institucije su učestvovali na svakoj od pet održanih sjednica Odbora za ljudska prava i slobode 27. saziva Skupštine Crne Gore.** Zaštitnik je učestvovao i u posjeti Biblioteci za slijepe Crne Gore koju je Odbor za ljudska prava i slobode organizovao 25. decembra 2020. godine.

Od 64 sjednice Odbora za ljudska prava i slobode 26. saziva Skupštine Crne Gore (62 samostalne sjednice i dvije zajedničke sjednice sa Odborom za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje i sa Odborom za bezbjednost i odbranu), Zaštitnik ili predstavnici Institucije su učestvovali na 38 sjednica i osam drugih aktivnosti. Prethodno, od 58 sjednica Odbora za ljudska prava i slobode 25. saziva Skupštine Zaštitnik je učestvovao na 27 sjednica i devet drugih aktivnosti, a od 76 sjednica Odbora za ljudska prava i slobode 24. saziva Skupštine Zaštitnik je učestvovao na 28 sjednica.

Saradnja sa NVO sektorom je intenzivna. Predstavnici nevladinih organizacija po pozivu, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, već dugi niz godina učestvuju na sjednicama i drugim aktivnostima Odbora. U 2020. godini ostvareno je 28 učešća predstavnika nevladinih organizacija na sjednicama Odbora.

Ističemo da u okviru Projekta "Parlamentarni nadzor za bolje upravljanje" koji „Institut alternativa“ sprovodi u saradnji sa organizacijom "Nacionalna zadužbina za demokratiju" od oktobra 2020. godine ova organizacija prati rad pet skupštinskih odbora: Odbora za bezbjednost i odbranu, Odbora za antikorupciju, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet i Odbora za ljudska prava i slobode tokom narednih 12 mjeseci, s tim što postoji mogućnost produženja njegovog trajanja. Osnovni ciljevi Projekta su da se podstakne kvalitativno nov način razmišljanja o nadzornoj funkciji Skupštine, prije svega kroz motivisanje poslanika i poslanica da pokrenu primjenu različitih vrsta kontrolnih mehanizama i argumentovane rasprave o javnim politikama, da se obezbijedi nezavisan i objektivan, na dokazima zasnovan pregled uticaja koji kontrolni mehanizmi imaju u praksi sa ciljem poboljšanja njihove primjene i da se pruže preporuke koje bi poboljšale zakonski okvir rada parlamenta i rad poslanika.

Takođe, NVO „Građanska alijansa“ je u skladu sa Sporazumom o saradnji sa Odborom za ljudska prava i slobode, Zakonodavnim odborom i Odborom za evropske integracije, potpisanim 1. novembra 2018. nastavila da vrši monitoring nad radom Odbora za ljudska prava i slobode.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori takođe je veoma dobra i Odbor u kontinuitetu za svoj rad dobija pohvale od predstavnika međunarodnih organizacija koji po pozivu, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine, učestvuju na brojnim sjednicama i aktivnostima Odbora. U 2020. godini ostvareno je 21 učešće predstavnika međunarodnih organizacija na sjednicama Odbora. Takođe, članovi Odbora za ljudska prava i slobode učestvuju na aktivnostima organizovanim od strane međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori. I 2020. godinu je obilježilo učešće Odbora za ljudska prava i slobode u projektu Vestminsterske fondacije za demokratiju “Kreiranje parlamentarne mreže o ljudskim pravima na Zapadnom Balkanu” koji se realizuje od aprila 2019. do novembra 2021. godine, a o kojem su date detaljnije informacije u okviru poglavlja o saradnji Odbora sa Vestminsterskom fondacijom za demokratiju.

STEPEN REALIZACIJE AKTIVNOSTI UTVRĐENIH PLANOM ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2020. GODINU

U 2020. godini članovi Odbora za ljudska prava i slobode održali su **13 sjednica** (11 sjednica Odbora za ljudska prava i slobode 26. saziva Skupštine Crne Gore (10 samostalnih sjednica Odbora za ljudska prava i slobode i jedna zajednička sjednica sa Odborom za bezbjednost i odbranu) i dvije sjednice Odbora za ljudska prava i slobode 27. saziva Skupštine Crne Gore).

Broj aktivnosti utvrđenih Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2020. godinu - 44

Broj realizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2020. godinu – 21

Broj aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2020. godinu nerealizovanih iz objektivnih razloga - 23

Napomena I: Posjeta Centru za prihvatanje u Spuzi, Sastanak sa predstavnicima NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“, Posjeta NVO „Centar za prava djeteta Crne Gore“, razmatranje Strategije za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. godina sa Akcionim planom za 2019/2020. godinu, Kontrolno saslušanje ministra pravde, ministra unutrašnjih poslova i direktora Uprave za izvršenje krivičnih sankcija na temu „Stanje u zatvorskom i pritvorskom sistemu Crne Gore“, razmatranje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, razmatranje Akcionog plana za realizaciju preporuka UN Komiteta za prava osoba sa invaliditetom za 2020. i 2021. godinu, Kontrolno saslušanje predstavnika nadležnih institucija zaduženih za realizaciju Preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, sadržanih u Izvještaju „Djeca i bolesti zavisnosti u Crnoj Gori“, Posjeta instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, razmatranje Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2019. godinu, razmatranje Izvještaja „Istine i zablude o diskriminaciji“, Međunarodna radionica “Saradnja evropskih parlamentaraca u borbi protiv trgovine ljudima u zemljama Zapadnog Balkana- Okrenimo se djeci, jer ona su naša budućnost-Djeca će donijeti promjene i sačuvati našu planetu- Stop dječjem prosjačenju“, Kontrolno saslušanje na temu „Realizacija Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na: Praćenje realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 35/15“, razmatranje Predloga zakona o zaštiti podataka o ličnosti, Posjeta JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama i

teškoćama u razvoju- Herceg Novi, Kontrolno saslušanje predstavnika nadležnih institucija u cilju praćenja realizacije Zaključaka sa Konsultativnog saslušanja, održanog 25. septembra 2019. na temu „Rad dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju i osobe sa invaliditetom u Crnoj Gori“ i Preporuka iz Analize intersektorske podrške različitih sistema djeci sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori, koju su pripremile ekspertkinje angažovane od strane UNICEF-a, Kontrolno saslušanje predstavnika nadležnih institucija zaduženih za realizaciju preostalih aktivnosti utvrđenih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja od 2017-2021. godine i aktivnosti na implementaciji preporuka iz Izvještaja o evaluaciji sistema za praćenje stanja dječjih prava u Crnoj Gori za period 2014-2017. godina, Kontrolno saslušanje predstavnika nadležnih institucija o implementaciji preporuka sadržanih u Izvještaju o post-zakonodavnom nadzoru za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, sa akcentom na primjenu člana 21 ovog Zakona, Studijska posjeta Bundestagu (razmjena iskustava o praksi post-zakonodavnog nadzora i upoznavanje sa dobrim praksama u ovoj oblasti, kao i razmjena iskustava sa institucijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda u Saveznoj Republici Njemačkoj), Šesti sastanak Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN), Kontrolno saslušanje predstavnika nadležnih organa, učesnika Prve zajedničke sjednice Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje na temu „Sprovođenje Zaključka sa Konsultativnog saslušanja dva Odbora iz februara 2018. godine povodom realizacije standarda pristupačnosti fizičkog okruženja, prevoznih sredstava, informaciono-komunikacionih tehnologija, javnih objekata i usluga“, razmatranje Predloga zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore u budžetu za 2021. godinu i Predloga zakona o budžetu Crne Gore za 2021. godinu **nijesu realizovani tokom 2020. godine iz objektivnih razloga- smanjenog intenziteta aktivnosti Skupštine Crne Gore i njenih radnih tijela i Vlade Crne Gore i drugih institucija i organizacija usled pandemije izazvane virusom COVID-19, kao i zbog aktivnosti koje su se odnosile na održavanje parlamentarnih izbora 30. avgusta 2020. godine.**

REALIZACIJA AKTIVNOSTI IZ PLANA RADA ODBORA ZA 2020. GODINU U PRVOM KVARTALU 2021. GODINE

Napomena II: Izvještaj o post-zakonodavnom nadzoru nad Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, čije razmatranje je utvrđeno Planom aktivnosti Odbora za 2020. godinu razmotren je na Trećoj sjednici Odbora, održanoj 21. januara 2021. godine, dok će Predlog zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore u budžetu za 2021. godinu i Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2021. godinu biti razmotreni na Sedmoj sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, zakazanoj za 28. april 2021. godine.

Aktivnosti iz Plana aktivnosti za 2020. godinu koje nijesu realizovane tokom kalendarske godine biće uvrštene u Plan aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2021. godinu.

Stepen realizacije Plana aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2020. godinu

Odbor za ljudska prava i slobode u 2020. godini razmotrio je **dva predloga zakona**:

1. Predlog zakona o životnom partnerstvu lica istog pola (*Odbor je razmotrio Predlog zakona na 61. sjednici, 18. juna 2020. godine i u skladu sa članom 69 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore podnio Skupštini Izvještaj o razmatranju Predloga zakona o životnom partnerstvu lica istog pola / Skupština Crne Gore 26. saziva na Petoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2020. godini, dana 1. jula 2020. godine, donijela je Zakon o životnom partnerstvu lica istog pola, koji je objavljen u "Službenom listu CG", broj 67/20*);
2. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica (*Odbor je razmotrio Predlog zakona na Drugoj sjednici, 28. decembra 2020. godine i u skladu sa članom 69 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore podnio Skupštini Izvještaj o razmatranju Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica/Amandmane (2) na Predlog zakona Odbor je razmotrio na Nastavku Druge sjednice, održanom 29. decembra 2020. godine i podnio Skupštini Izvještaj/ Skupština Crne Gore 27. saziva, na Četvrtoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2020. godini, dana 29. decembra 2020. godine, donijela je, a na sjednici Prvog vanrednog zasijedanja u 2021. godini, dana 20. januara 2021. godine, ponovno izglasala Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica, koji je objavljen u "Službenom listu CG", broj 8/21*).

Tokom 2020. godine, Odbor je razmotrio sledeća četiri izvještaja (godišnja):

1. Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2019. godinu (*Odbor razmotrio na 58. sjednici, održanoj 10. juna 2020. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u 10 tačaka/Skupština Crne Gore 26. saziva nije razmotrila Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2019. godinu*),
2. Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2019. godini (*Odbor razmotrio na 60. sjednici, održanoj 16. juna 2020. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u 11 tačaka/ Skupština Crne Gore 26. saziva nije razmotrila Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2019. godini*),
3. Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2019. godinu (*Odbor razmotrio na 60. sjednici, održanoj 16. juna 2020. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u 8 tačaka/Skupština Crne Gore 26. saziva nije razmotrila Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2019. godinu*) i
4. Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2019. godinu (*Odbor razmotrio na 62. sjednici, održanoj 15. jula 2020. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u 16 tačaka/Skupština Crne Gore 26. saziva nije razmotrila Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2019. godinu*).

U skladu sa Planom aktivnosti za 2020. godinu Odbor je razmotrio:

- Izvještaj Odbora za ljudska prava i slobode, kao radnog tijela nadležnog za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika za 2019. godinu (*Odbor razmotrio na 58. sjednici, održanoj 10. juna 2020. godine i isti dostavio Skupštini Crne Gore na dalje postupanje*),
- Završni izvještaj o realizaciji Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno-raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na oblast Konik 2017-2019. godina (*Odbor razmotrio na 59. sjednici, održanoj 16. juna 2020. godine i povodom Završnog izvještaja donio Zaključak (u 16 tačaka) koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine, na upoznavanje i nadležnim institucijama, na realizaciju*),
- Izvještaj o radu Kancelarije Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu za 2019. godinu (*Odbor razmotrio na Prvoj sjednici, održanoj 23. decembra 2020. godine i povodom Izvještaja donio Zaključak (u šest tačaka) koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine, na upoznavanje i nadležnim institucijama, na realizaciju*),
- Izvještaje koje je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostavio Odboru: Izvještaj o postupanju prema migrantima u Crnoj Gori, Izvještaj o praćenju sprovođenja Treće operacije readmisije crnogorskih državljana posebno organizovanim letom iz Hamburga od 21. januara 2019. godine, Izvještaj o praćenju sprovođenja Četvrte operacije readmisije crnogorskih državljana posebno organizovanim letom iz Hanovera od 3. marta 2020. godine (*Odbor razmotrio na Prvoj sjednici, održanoj 23. decembra 2020. godine i povodom Izvještaja donio Zaključak (u 11 tačaka) koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine, na upoznavanje i nadležnim institucijama, na realizaciju*) i
- Izvještaj o post-zakonodavnom nadzoru za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na primjenu člana 21 ovog Zakona, sačinjen u okviru Projekta Vestminsterske fondacije za demokratiju „Kreiranje parlamentarne mreže o ljudskim pravima na Zapadnom Balkanu“, koji se realizuje od aprila 2019. do novembra 2021. godine (*Odbor razmotrio na Trećoj sjednici, održanoj 21. januara 2021. godine i povodom Izvještaja donio Zaključak (u 19 tačaka) koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine, na upoznavanje i nadležnim institucijama, na realizaciju*).

Takođe, Odbor je, kao i prethodnih godina, razmotrio Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1. januara do 31. jula 2020. (*Odbor razmotrio na Prvoj sjednici, održanoj 23. decembra 2020. godine i povodom Izvještaja donio Zaključak (u 11 tačaka) koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine, na upoznavanje i nadležnim institucijama, na realizaciju)- ova aktivnost nije bila utvđena Planom za 2020. godinu.*

Shodno Planu aktivnosti Odbora za 2020. godinu, Odbor je u izvještajnom periodu ukupno **razmatrao realizaciju četiri Zaključka**, koje je Skupština donijela na predlog ovog Odbora, i to:

- 1) Zaključka Skupštine Crne Gore donesenog povodom razmatranja Izvještaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2018. godinu, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 47/19;
- 2) Zaključka Skupštine Crne Gore donesenog povodom razmatranja Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2018. godini, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 37/19;
- 3) Zaključka Skupštine Crne Gore donesenog povodom razmatranja Izvještaja o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2018. godinu, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 37/19 i
- 4) Zaključka Skupštine Crne Gore donesenog povodom razmatranja Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2018. godinu, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 47/19.

Odbor za ljudska prava i slobode je održao **dva Konsultativna saslušanja**:

- Odbor za ljudska prava i slobode je na 54. sjednici, održanoj 18. februara 2020. održao Konsultativno saslušanje predstavnika Ministarstva prosvjete, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja i Ministarstva za ljudska i manjinska prava na temu: "Post-zakonodavni nadzor za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom („Službeni list CG“, broj 35/15), sa akcentom na primjenu člana 21 ovog Zakona, koji se odnosi na diskriminaciju u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja.“
Odbor je sačinio Izvještaj sa Konsultativnog saslušanja sa Zaključkom (u 11 tačaka) koji je dostavio Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, na dalji postupak i Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Kancelariji za evropske integracije, JU Resursni centar za obrazovanje i osposobljavanje „1. jun“, JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju-Podgorica, JU Dječji dom „Mladost“-Bijela, JU Osnovna škola „21. maj“-Podgorica, JU Osnovna škola „Mileva Lajović Lalatović“-Nikšić, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Sistemu Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, Vestminsterskoj fondaciji za demokratiju-Kancelarija u Beogradu, NVO "Građanska alijansa", Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju "Naša inicijativa", "Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore", "Savez slijepih Crne Gore", "Centar za demokratiju i ljudska prava" i Udruženju "Zračak nade"-Pljevlja, na upoznavanje.
- Na Prvoj zajedničkoj sjednici Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za bezbjednost i odbranu, održanoj 6. marta 2020. godine održano je Konsultativno saslušanje v.d. Vrhovnog državnog tužioca Ivice Stankovića, direktora Uprave policije dr Veselina Veljovića i predsjednika Komisije za praćenje postupanja nadležnih organa u istragama slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima, ubistava novinara i napada na imovinu medija Nikole Markovića na temu: „Postupanje nadležnih državnih organa u istragama slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima”

Tokom 2020. godine na sjednicama Odbora za ljudska prava i slobode nije održano **nijedno kontrolno saslušanje**.

Kada je riječ o aktivnostima Odbora u 2020. u skladu sa Planom realizovane su sledeće aktivnosti:

1. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa Angelom Longo, programskom menadžerkom Odsjeka Savjeta Evrope za borbu protiv diskriminacije i govora mržnje i regionalnim koordinatorom projekta „Promocija različitosti i jednakosti u Crnoj Gori“ Ninoslavom Mladenovićem, održan u Podgorici 23. januara 2020. godine;
2. Konferencija Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport povodom obilježavanja 27. januara - Međunarodnog dana sjećanja na žrtve Holokausta, održana u Podgorici 27. januara 2020. godine;
3. Treći sastanak Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN) - aktivnost se realizuje u okviru Projekta Vestminsterske fondacije za demokratiju “Kreiranje parlamentarne mreže o ljudskim pravima na Zapadnom Balkanu”, održan u Tirani 4. i 5. februara 2020. godine,
4. Četvrti sastanak Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN) - aktivnost se realizuje u okviru Projekta Vestminsterske fondacije za demokratiju “Kreiranje parlamentarne mreže o ljudskim pravima na Zapadnom Balkanu”), održan 26. juna 2020,
5. Peti sastanak Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN), održan 9. decembra 2020. godine
6. Posjeta predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode Jovana Jola Vučurovića Biblioteci za slijepe Crne Gore, održana u Podgorici 25. decembra 2020. godine.

AKTIVNOSTI KOJE JE ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE REALIZOVAO IZVAN PLANA AKTIVNOSTI ZA 2020. GODINU

Pored Planom utvrđenih aktivnosti, Odbor je u 2020. godini realizovao 16 dodatnih aktivnosti, i to:

1. Razmatranje Izvještaja o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period od 1. januara do 31. jula 2019. godine, koji je Odboru za ljudska prava i slobode dostavio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore (*Odbor razmotrio Izvještaj na 53. sjednici, održanoj 12. februara 2020. godine povodom čega je donio Zaključak (u 8 tačaka) i isti dostavio Kolegijumu Predsjednika Skupštine, na upoznavanje i nadležnim organima na postupanje*);
2. Učešće predsjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Nade Drobnjak, poslanika Momčila Martinovića i sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić na Trećem sastanku Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN), održanom u Tirani, u Albaniji 4. i 5. februara 2020. godine;
3. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode i predstavnica Odbora za ljudska prava i slobode, Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport, Odbora za rodnu ravnopravnost i Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje sa ekspertkinjama koje sprovode nezavisnu evaluaciju Programskog

dokumenta za Crnu Goru za period 2017-2021. koji predstavlja osnov za saradnju između UNICEF-a i Vlade Crne Gore, održan u Podgorici 13. februara 2020. godine;

4. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predstavnikom Vestminsterske fondacije za demokratiju Ivanom Radojevićem i ekspertom zaduženim za izradu izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru (PLS) za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom Pavlom Dimitrijevićem, održan u Podgorici 18. februara 2020. godine;
5. Učešće predstavnika Sekretarijata Odbora za ljudska prava i slobode na Okruglom stolu na temu "Izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru", održanom u Podgorici 28. februara 2020. godine;
6. Posjeta predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode Upravi za izvršenje krivičnih sankcija- Maloljetničkom zatvoru i Odjeljenju za žene, realizovana 2. marta 2020. godine;
7. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa delegacijom Ekspertske grupe Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA): izvršnom sekretarkom Konvencije SE za borbu protiv trgovine ljudima Petjom Nestorovom i članovima Julijom Planitzier i Mihaiem Serbanom, održan u Podgorici 5. marta 2020. godine;
8. Učešće sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić na Sastanku sa predstavnicima Kancelarije OEBS-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), održanom 14. i 15. septembra 2020. godine;
9. Učešće sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić na Sastanku Referentne grupe za evaluaciju Programa saradnje između Vlade Crne Gore i UNICEF-a, održanom 17. septembra 2020. godine;
10. Učešće sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić na Konferenciji „ Kako unaprijediti ljudska prava na Zapadnom Balkanu“, održanoj 14. oktobra 2020. godine;
11. Učešće sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić na Panel diskusiji „Obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori za 2020. godinu“ , održanoj 27. novembra 2020. godine;
12. Učešće sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić na Petom sastanku Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN), održanom 9. decembra 2020. godine;
13. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode Jovana Jola Vučurovića sa predstavnicom NVO „Institut alternativa“ Milenom Muk, održan u Podgorici 24. decembra 2020. godine;
14. Razmatranje Izvještaja o radu Kancelarije Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom u Strazburu za 2019. godinu na Prvoj sjednici Odbora, održanoj 23. decembra 2020. godine;
15. Razmatranje Izvještaja o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period od 1. januara do 31. jula 2020. godine na Prvoj sjednici Odbora, održanoj 23. decembra 2020. godine i
16. Razmatranje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica na Drugoj sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, održanoj 28. decembra 2020. godine.

MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

Međunarodne aktivnosti su realizovane u manjem intezitetu nego prethodnih godina zbog novonastalih okolnosti prouzrokovanih pandemijom koronavirusa. Značajan broj događaja je organizovan u onlajn formatu, održavanjem virtuelnih sastanaka.

Ipak, Odbor za ljudska prava i slobode je u izvještajnom periodu nastavio međunarodnu saradnju koja se ogledala prvenstveno u učešću Odbora u projektu Vestminsterske fondacije za demokratiju (WFD) „Kreiranje parlamentarne mreže o ljudskim pravima na Zapadnom Balkanu“ koji se realizuje uz podršku Vlade Kraljevine Norveške.

Podsjećanja radi, Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore 24. jula 2019. godine je uključen u Projekat WFD-a u kojem učestvuju parlamentarna radna tijela koja se bave ljudskim pravima i rodnom ravnopravnošću iz osam parlamenata, odnosno šest zemalja Zapadnog Balkana: Albanija, Bosna i Hercegovina, Republika Sjeverna Makedonija, Republika Kosovo, Srbija i Crna Gora. Ovaj regionalni parlamentarni Projekat WFD-a, nevladinog javnog tijela sa preko 25 godina iskustva, 60 globalnih programa i preko 40 kancelarija u cijelom svijetu sprovodi se u cilju unapređenja regionalne parlamentarne saradnje na Zapadnom Balkanu i poboljšanja nadzora nad zakonodavstvom koje se tiče ljudskih prava i rodne ravnopravnosti. Uspostavljanjem regionalne mreže parlamentarnih odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost na Zapadnom Balkanu, WFD nastoji da doprinese poboljšanju nadzorne uloge i kapaciteta parlamenata i razvijanju mehanizama za regionalnu parlamentarnu saradnju u oblasti ljudskih prava koji će omogućiti efikasan nadzor zakonodavstva o ljudskim pravima.

Dosadašnja iskustva Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore stečena putem učešća predstavnika Odbora na aktivnostima veoma su značajna za dalje unapređenje rada ovog radnog tijela, posebno u sprovođenju post-zakonodavnog nadzora za zakone, koji je veoma važan u procjeni da li su usvojeni zakoni implementirani na planirani način, da li su dali očekivane rezultate i ostvaruju li predviđene ishode.

Očekuje se dalje jačanje kapaciteta ovog Odbora za sprovođenje post-zakonodavnog nadzora, kao nove prakse koja se po prvi put uspostavlja u zemljama Zapadnog Balkana i sprovodi se po jedinstvenoj metodologiji Instituta za napredne pravne studije u Londonu koja treba da omogući praćenje sprovođenja zakona i njihovog uticaja na društvo, a što bi trebalo da doprinese poboljšanju samih zakona i dobrobiti građana.

Realizovane su sledeće međunarodne aktivnosti:

1. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa Angelom Longo, programskom menadžerkom Odsjeka Savjeta Evrope za borbu protiv diskriminacije i govora mržnje i regionalnim koordinatorom projekta „Promocija različitosti i jednakosti u Crnoj Gori“ Ninoslavom Mladenovićem, održan u Podgorici 23. januara 2020. godine;
2. Učešće predsjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Nade Drobnjak, poslanika Momčila Martinovića i sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić na Trećem sastanku Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN), održanom u Tirani, u Albaniji 4. i 5. februara 2020. godine;
3. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode i predstavnica Odbora za ljudska prava i slobode, Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport, Odbora za rodnu ravnopravnost i Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje sa ekspertkinjama koje sprovode nezavisnu evaluaciju Programskog dokumenta za Crnu Goru za period 2017-2021. koji predstavlja osnov za saradnju između UNICEF-a i Vlade Crne Gore, održan u Podgorici 13. februara 2020. godine;

4. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predstavnikom Vestminsterske fondacije za demokratiju Ivanom Radojevićem i ekspertom zaduženim za izradu izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru (PLS) za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom Pavlom Dimitrijevićem, održan u Podgorici 18. februara 2020. godine;
5. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa delegacijom Ekspertske grupe Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA): izvršnom sekretarkom Konvencije SE za borbu protiv trgovine ljudima Petjom Nestorovom i članovima Julijom Planitzair i Mihaiem Serbanom, održan u Podgorici 5. marta 2020. godine;
6. Učešće sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić na Sastanku sa predstavnicima Kancelarije OEBS-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), održanom 14. i 15. septembra 2020. godine;
7. Učešće sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić na Sastanku Referentne grupe za evaluaciju Programa saradnje između Vlade Crne Gore i UNICEF-a, održanom 17. septembra 2020. godine i
8. Učešće sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić na Petom sastanku Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN), održanom 9. decembra 2020. godine.

SARADNJA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SA VESTMINSTERSKOM FONDACIJOM ZA DEMOKRATIJU- UČEŠĆE ODBORA U PROJEKTU “KREIRANJE PARLAMENTARNE MREŽE O LJUDSKIM PRAVIMA NA ZAPADNOM BALKANU”

U 2020. godini u saradnji sa Vestminsterskom fondacijom za demokratiju realizovane su sledeće aktivnosti:

1. Učešće predsjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Nade Drobnjak, poslanika Momčila Martinovića i sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić na Trećem sastanku Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN), održanom u Tirani, u Albaniji 4. i 5. februara 2020. godine;
2. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predstavnikom Vestminsterske fondacije za demokratiju Ivanom Radojevićem i ekspertom zaduženim za izradu izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru (PLS) za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom Pavlom Dimitrijevićem, održan u Podgorici 18. februara 2020. godine i
3. Učešće sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić na Petom sastanku Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN), održanom 9. decembra 2020. godine.

Važnim smatramo istaći kontinuitet saradnje sa Vestminsterskom fondacijom za demokratiju koja je rezultirala konkretnim veoma značajnim aktivnostima u prvom kvartalu 2021. godine, među kojima su:

1. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode Jovana Jola Vučurovića sa programskim menadžerom Vestminsterske fondacije za demokratiju Ivanom Radojevićem, održan 20. januara 2021. godine;
2. Predstavljanje Izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru nad Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom na Trećoj sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, održanoj 21. januara 2021. godine;

3. Učešće članice Odbora za ljudska prava i slobode Jelene Božović i člana Odbora za ljudska prava i slobode Albina Ćemana na Multilateralnom sastanku „Uticaj pandemije COVID-19 na žene“, organizovanom od strane Vestminsterske fondacije za demokratiju 2. marta 2021. godine i
4. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode dr Albina Ćemana na PLS vebinaru „Prezentacija izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost“, održanom 6. aprila 2021. godine.

U okviru Projekta „Kreiranje parlamentarne mreže o ljudskim pravima na Zapadnom Balkanu“ koji se realizuje uz podršku Vestminsterske fondacije za demokratiju u periodu od aprila 2019. do novembra 2021. u kojem učestvuje osam parlamenata iz šest država Zapadnog Balkana jedna od ključnih aktivnosti bila je sprovođenje pilot projekta za post-zakonodavni nadzor, kao nove prakse koja je po prvi put sprovedena u državama Zapadnog Balkana.

Iako je jedna od glavnih uloga parlamenta donošenje zakona koji odgovaraju potrebama građana, u okviru ovog Projekta WFD posebna pažnja je posvećena jačanju kapaciteta skupštinskih odbora Zapadnog Balkana u sprovođenju post-zakonodavne kontrole zakona i politika koje regulišu ljudska prava i rodnu ravnopravnost u cilju procjene da li su usvojeni zakoni implementirani na planirani način, da li su dali očekivane rezultate i ostvaruju li predviđene ishode. Cilj je da se post-zakonodavnim nadzorom razmotri sprovođenje zakona i njihovog uticaja na društvo što bi trebalo da doprinese poboljšanju samih zakona i dobrobiti građana.

Crnogorski Parlament je prvi u regionu sproveo post-zakonodavni nadzor, jer je na inicijativu Odbora za rodnu ravnopravnost krajem 2020. godine završen Izvještaj o post-zakonodavnom nadzoru za Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti. Takođe, Skupština Crne Gore je prva koja je dva puta uradila post-zakonodavni nadzor, jer je i na inicijativu Odbora za ljudska prava i slobode u januaru 2021. godine završen post-zakonodavni nadzor za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom.

Podsjećanja radi, Mreža odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost (HUGEN) započela je aktivnosti na sprovođenju pilot projekta o post-zakonodavnom nadzoru tokom 2019. godine, kada je u saradnji sa Institutom za napredne pravne studije Univerziteta u Londonu organizovan jedinstveni trodnevni sertifikovani kurs u Beogradu nakon čega je Upravljački odbor HUGEN-a odlučio da podrži pilotiranje procesa post-zakonodavnog nadzora u šest parlamenata Zapadnog Balkana.

Imajući u vidu značaj sprovođenja zakona koji se tiču zaštite prava lica sa invaliditetom, kao i činjenicu da je u posljednjih deset godina, fokus rada Odbora za ljudska prava i slobode bio, između ostalog, na zaštiti prava djeteta i lica sa invaliditetom, Odbor je, u skladu sa svojim nadležnostima utvrđenim Poslovníkom Skupštine Crne Gore, odlučio da se u okviru pilot projekta, u saradnji sa Vestminsterskom fondacijom za demokratiju, sprovede post-zakonodavni nadzor za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom sa akcentom na primjenu člana 21 ovog Zakona, koji se odnosi na diskriminaciju u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja.

U tom procesu do sada su realizovane sledeće aktivnosti:

- na 54. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, 18. februara 2020. godine, održano je Konsultativno saslušanje predstavnika Ministarstva prosvjete, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja i Ministarstva za ljudska i manjinska prava na temu: „Post-zakonodavni nadzor za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom („Službeni list CG“, broj 35/15), sa akcentom na primjenu člana 21 ovog Zakona, koji se odnosi na diskriminaciju u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja“;

- na Trećoj sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, održanoj 21. januara 2021. godine predstavljen je Izvještaj o post-zakonodavnom nadzoru za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom.

Isti Izvještaj na engleskom jeziku je na zahtjev predstavnika SIGMA-e koji su održali sastanak sa sekretarom Odbora za ljudska prava i slobode 2. aprila 2021. godine poslat predstavnicima SIGMA-e, radi dodatnog informisanja u skladu sa njihovim iskazanim interesovanjem;

- 6. aprila 2021. godine na Vebinaru na temu „Predstavljanje izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru“, organizovanom od strane Vestminsterske fondacije za demokratiju predstavljeno je pet Izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru sačinjenih u okviru pilot-projekta WFD u državama Zapadnog Balkana.

Ukazano je na važnost nastavka procesa post-zakonodavnog nadzora i praćenje realizacije preporuka sadržanih u izvještajima, kojim povodom je Odbor za ljudska prava i slobode u skladu sa Zaključkom Odbora sa Treće sjednice planirao održavanje kontrolnog saslušanja predstavnika nadležnih institucija zaduženih za realizaciju Preporuka koje se tiču pravnog i institucionalnog okvira, implementacije, monitoringa, evaluacije i jačanja svijesti građana datih u Izvještaju o post-zakonodavnom nadzoru nad Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i realizaciju Zaključka Odbora.

OSTALE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE – UČEŠĆE PREDSDJEDNIKA I ČLANOVA ODBORA NA SASTANCIMA, PANEL DIKSUSIJI I KONFERENCIJAMA

1. Učešće predstavnika Sekretarijata Odbora za ljudska prava i slobode na Okruglom stolu na temu “Izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru”, održanom u Podgorici 28. februara 2020. godine;
2. Posjeta predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode Upravi za izvršenje krivičnih sankcija- Maloljetničkom zatvoru i Odjeljenju za žene, realizovana 2. marta 2020. godine;
3. Učešće sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić na Konferenciji „ Kako unaprijediti ljudska prava na Zapadnom Balkanu“, održanoj 14. oktobra 2020. godine;
4. Učešće sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić na Panel diskusiji „Obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori za 2020. godinu“, održanoj 27. novembra 2020. godine i
5. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode Jovana Jola Vučurovića sa predstavnicom NVO „Institut alternativa“ Milenom Muk, održan u Podgorici 24. decembra 2020. godine.

STATISTIČKI PODACI O RADU ODBORA U 2020. GODINI

Naziv radnog tijela	Godina	Broj sjednica	Trajanje sjednica (u satima)	Trajanje sjednica (u danima)	Broj razmatranih tačaka dnevnog reda	Broj razmatranih predloga zakona	Broj razmatranih predloga zakona o izmjenama i dopunama	Broj razmatranih amandmana
Odbor za ljudska prava i slobode	2020. godina	13 sjednica	23 sati i 20 minuta	13 dana	41	1	1	6

Naziv radnog tijela	Godina	Učešće na sjednici u skladu sa članu 67 Poslovnika Skupštine CG			
Odbor za ljudska prava i slobode	2020.	Učešća po članu 67 stav 1		Učešća po članu 67 stav 3	
			Predstavnici državnih institucija	Predstavnici civilnog sektora	Ostala učešća
			36	38	33

PREGLED SJEDNICA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U 2020. GODINI

Godina	Broj i datum održavanja sjednice	Broj tačaka dnevnog reda
2020.	53. sjednica (12. februar 2020)	5
	54. sjednica (18. februar 2020)	1
	55. sjednica (27. februar 2020)	2
	56. sjednica (5. mart 2020)	1
	Prva zajednička sjednica sa Odborom za bezbjednost i odbranu (6. mart 2020)	1
	57. sjednica (27. maj 2020)	3
	58. sjednica (10. jun 2020)	5
	59. sjednica (16. jun 2020)	2
	60. sjednica (16. jun 2020)	4
	61. sjednica (18. jun 2020)	3
	62. sjednica (15. jul 2020)	3
	Prva sjednica (23. decembar 2020)	8
	Druga sjednica (28. i 29. decembar 2020)	3
	Ukupan broj sjednica- 13 sjednica	Ukupan broj tačaka dnevnog reda - 41

**PRISUSTVO PREDsjedNIKA I ČLANOVA ODBORA SJEDNICAMA ODBORA U 2020. GODINI
(ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE 26. SAZIVA SKUPŠTINE CRNE GORE)**

Članovi Odbora	Klub	Prisustvo sjednicama Odbora za ljudska prava i slobode u 2020.
dr Halil Duković, predsjednik Odbora¹	DPS	Prisustvovao svim sjednicama Odbora.
dr Suad Numanović, član²	DPS	Prisustvovao svim sjednicama Odbora.
Mirsad Murić, član³	DPS	Prisustvovao svim sjednicama, s tim što je na jednoj sjednici, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, bio zamijenjen od strane poslanice.
Žana Filipović, članica⁴	DPS	Prisustvovala svim sjednicama Odbora.
mr Branka Tanasijević, članica⁵	DPS	Prisustvovala na sedam sjednica Odbora, s tim što je na jednoj sjednici, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, bila zamijenjena od strane poslanice. Nije prisustvovala na tri sjednice.
dr Nedžad Drešević, član⁶	Klub poslanika BS, koalicija "Albanci odlučno" i HGI	Prisustvovao svim sjednicama, s tim što je na jednoj sjednici, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, bio zamijenjen od strane poslanika.
dr Ljiljana Đurašković, članica⁷	DF	Prisustvovala svim sjednicama Odbora.
dr Budimir Aleksić, član⁸	DF	Prisustvovao svim sjednicama Odbora, s tim što je na jednoj sjednici, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, bio zamijenjen od strane poslanika.

¹ Poslanik dr Halil Duković bio je predsjednik Odbora u 26. sazivu Skupštine do novog, 27. saziva Skupštine, a trenutno je član Odbora u 27. sazivu Skupštine.

² dr Suad Numanović bio je član Odbora u 26. sazivu Skupštine do novog, 27. saziva Skupštine.

³ Mirsad Murić bio je član Odbora u 26. sazivu Skupštine do novog, 27. saziva Skupštine.

⁴ Žana Filipović je bila članica Odbora za ljudska prava i slobode od 22. novembra 2019. godine do novog, 27. saziva Skupštine.

⁵ Mr Branka Tanasijević je bila članica Odbora za ljudska prava i slobode od 31. jula 2019. godine do novog, 27. saziva Skupštine.

⁶ Dr Nedžad Drešević je bio član Odbora za ljudska prava i slobode u 26. sazivu Skupštine do novog, 27. saziva Skupštine.

⁷ Dr Ljiljana Đurašković je bila članica Odbora za ljudska prava i slobode od 12. novembra 2018. godine do novog, 27. saziva Skupštine.

⁸ Dr Budimir Aleksić je bio član Odbora za ljudska prava i slobode od 12. novembra 2018. godine do novog, 27. saziva Skupštine.

**PRISUSTVO PREDSJEDNIKA I ČLANOVA ODBORA SJEDNICAMA ODBORA U 2020. GODINI
(ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE 27. SAZIVA SKUPŠTINE CRNE GORE)**

Članovi Odbora	Klub	Prisustvo sjednicama Odbora za ljudska prava i slobode u 2020.
Jovan Jole Vučurović, predsjednik Odbora	Demokratski front - NSD, DNP, UCG, RP	Prisustvovao svim sjednicama Odbora.
Jelena Božović, članica	Demokratski front - NSD, DNP, UCG, RP	Prisustvovala svim sjednicama Odbora.
dr Vladimir Dobričanin, član	Demokratski front - NSD, DNP, UCG, RP	Prisustvovao svim sjednicama Odbora.
dr Strahinja Bulajić, član	Demokratski front - NSD, DNP, UCG, RP	Prisustvovao svim sjednicama Odbora.
dr Albin Ćeman, član	"Demokrate - Demos - Mir je naša nacija"	Prisustvovao svim sjednicama Odbora.
Miodrag Lekić, član	"Demokrate - Demos - Mir je naša nacija"	Prisustvovao svim sjednicama Odbora.
dr Srđan Pavićević, član	"Crno na bijelo"	Prisustvovao svim sjednicama Odbora.
dr Halil Duković, član	Demokratska partija socijalista Crne Gore i LP	Prisustvovao na Drugoj sjednici Odbora. Nije prisustvovao na Prvoj sjednici Odbora i na Nastavku Druge sjednice Odbora.
mr Ivan Mitrović, član	Demokratska partija socijalista Crne Gore i LP	Prisustvovao na Drugoj sjednici Odbora. Nije prisustvovao na Prvoj sjednici Odbora i na Nastavku Druge sjednice Odbora.

Mevludin Nuhodžić, član	Demokratska partija socijalista Crne Gore i LP	Prisustvovao na Drugoj sjednici Odbora. Nije prisustvovao na Prvoj sjednici Odbora i na Nastavku Druge sjednice Odbora.
Vesna Pavićević, članica	Demokratska partija socijalista Crne Gore i LP	Prisustvovala na Drugoj sjednici Odbora. Nije prisustvovala na Prvoj sjednici Odbora i na Nastavku Druge sjednice Odbora.
Amer Smailović, član	Bošnjačka stranka	Nije prisustvovao ni na jednoj sjednici Odbora.
Genci Nimanbegu, član	"Forca"- Albanska lista*	Nije prisustvovao ni na jednoj sjednici Odbora.

INFORMACIJA O PREDSTAVKAMA GRAĐANA I PRAVNIH LICA DOSTAVLJENIM ODBORU ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE TOKOM 2020. GODINE

Na web sajtu Skupštine Crne Gore, od novembra 2020. godine otvorena je mogućnost obraćanja Skupštini, gdje je u dijelu "Građani" pod stavkom "Predstavke" postavljen obrazac za podnošenje predstavki, čijim je popunjavanjem olakšan postupak podnošenja predstavki, ali i efikasnije postupanje po njima od strane nadležnih službi i radnih tijela Skupštine.

Tokom 2020. godine Odboru za ljudska prava i slobode dostavljene su **tri predstavke** upućene od strane Svetlane Babović, Rada Šćekića i Dragutina Novakovića.

Odbor za ljudska prava i slobode je na Trećoj sjednici, održanoj 21. januara 2021. godine odlučio da po predstavkama postupa u skladu sa Zaključkom Odbora o postupanju po predstavkama koji je donio Odbor za ljudska prava i slobode 30. maja 2012. godine i po kome je postupano u svim prethodnim sazivima Odbora.

Imajući u vidu dosadašnji način postupanja utvrđen Zaključkom Odbora, kao i konstruktivnu saradnju sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore koji je, u skladu sa Zakonom, postupao po predstavkama dostavljenim od strane ovog Odbora i o njihovom ishodu blagovremeno obavještavao, odlučeno je da Odbor za ljudska prava i slobode i u 27. sazivu Skupštine Crne Gore postupa po Zaključku i da se predstavke i obraćanja građana, prosleđuju Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore na dalje postupanje, uz obavezu da Zaštitnik, po okončanju postupka, povratno informiše Odbor o postupanju po predstavkama.

1. PREDSTAVKA SVETLANE BABOVIĆ, broj 00-32-2/20-330 dostavljena Skupštini Crne Gore 16. novembra 2020. godine, prosljeđena Odboru Dopisima Generalnog sekretara Skupštine CG, broj 00-63-8/20-38 od 23. decembra 2020. godine i 00-63-8/21-2 od 11. januara 2021. godine

U prilogu Predstavke dostavljen je Odgovor Generalnog sekretara podnositeljki Predstavke, od 11. januara 2021. godine.

Napomena: Ista Predstavka dostavljena je Odboru dva puta.

U Predstavci je navedeno da je sin Svetlane Babović ostvario pravo na pomoć asistenta u nastavi, koje je koristio do početka epidemije izazvane korona virusom. Navela je da se za pomoć obratila ministru prosvjete od kojeg nije dobila odgovor, te da se ponovo obratila ministarki prosvjete, nauke, kulture i sporta koja je izričito odgovorila da je nemoguće omogućiti pomoć asistenta. U Predstavci je navedeno da se obraćala medijima u vezi ovog problema, uputila je pritužbu Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, ali i zahtjev Upravnoj inspekciji da utvrdi pravilnost stava Ministarstva. Istakla je da Ministarstvo prosvjete potejenjuje potrebe više od 2.000 djece koja po Konvenciji UN o pravima djeteta imaju pravo na obrazovanje, sa posebnim akcentom na ranjive kategorije i zahtijevala od Skupštine da pomogne koliko je to u njenoj moći.

U Odgovoru Generalnog sekretara Skupštine Crne Gore navedeno je da ovo pitanje ima širok društveni značaj, te da će Predstavka biti prosljeđena nadležnim odborima – Odboru za prosvjetu, nauku, kulturu i sport i Odboru za ljudska prava i slobode čim budu formirani.

Postupanje Odbora u vezi sa Predstavkom

Predstavka Svetlane Babović razmotrena je na Trećoj sjednici Odbora, održanoj 21. januara 2021. godine. U skladu sa Zaključkom Odbora za ljudska prava i slobode o postupanju po predstavkama, Predstavka je dostavljena Zaštitniku ljudskih prava i sloboda, na dalje postupanje, shodno njegovoj nadležnosti.

Odgovor Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore povodom Dopisa Predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode u vezi sa Predstavkom

Povodom Predstavke Svetlane Babović, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Snežana Mijušković je Dopisom, broj 00-63-8/21-2/2 od 4. februara 2021. godine, obavijestila Odbor da se podnositeljka Predstavke obratila Zaštitniku 16. oktobra 2020. godine i da je podnijela pritužbu, ukazujući na nemogućnost obrazovanja njenog djeteta u situaciji pandemije. 19. oktobra 2020. godine zatraženo je izjašnjenje Ministarstva prosvjete u vezi sa navodima iz pritužbe. U odgovoru Ministarstva prosvjete je, između ostalog, navedeno da Ministarstvo poštujući mjere NKT-a nije prepoznalo mogućnost posjete asistenta u nastavi djetetu u kućnom okruženju, jer su oni tehnička podrška nastavnom procesu za vrijeme boravka u školi, sa distinkcijom u odnosu na uslugu koju pruža personalni asistent.

O svemu navedenom podnositeljka pritužbe je obaviještena 16. novembra 2020. godine, a u prilogu akta Zaštitnik je Odboru dostavio i kopiju Obavještenja, broj 01-851/20 od 16. novembra 2020. godine upućenog podnositeljki pritužbe Svetlani Babović.

U Obavještenju zamjenice Zaštitnika podnositeljki pritužbe Svetlani Babović navodi se da je Zaštitnik nakon sprovedenog postupka utvrdio da je Ministarstvo prosvjete preduzelo sve neophodne aktivnosti iz svoje nadležnosti i da nema elemenata za daljim postupanjem Zaštitnika.

Postupanje Odbora u vezi sa odgovorom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore

Povodom Predstavke Svetlane Babović upućene Odboru za ljudska prava i slobode sa kojom su se članovi Odbora upoznali na Trećoj sjednici održanoj 21. januara 2021. godine i koja je, shodno Zaključku Odbora o postupanju po predstavkama, 25. januara 2021. godine dostavljena Zaštitniku ljudskih prava i

sloboda Crne Gore, na postupanje u skladu sa nadležnošću utvrđenom Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, podnositeljka Predstavke je Dopisom od 24. februara 2021. godine obaviještena da je zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Snežana Mijušković obavijestila Odbor o postupanju po istoj.

Članovi Odbora za ljudska prava i slobode su informisani o Odgovoru Zamjenice Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore na Četvrtoj sjednici Odbora, održanoj 24. februara 2021. godine.

Takođe, Odgovor Zamjenice Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o postupanju po Predstavci broj 00-63-8/21-6/2 od 4. februara 2021. godine dostavljen je podnositeljki Predstavke, radi upoznavanja.

2. PREDSTAVKA RADA ŠĆEKIĆA, broj 00-8/20-23 dostavljena Skupštini 30. novembra 2020. godine, proslijedena Odboru Dopisom Generalnog sekretara Skupštine CG, broj 00-63-8/20-38 od 23. decembra 2020.

U Predstavci je navedeno da je Ombudsman utvrdio diskriminaciju prema medijatorima iz oblasti obrazovanja za RE populaciju, te se traži hitno reagovanje prema Vladi i Ministarstvu prosvjete kako bi se ispravila nepravda i bezakonje od strane Ministarstva. U Predstavci je sadržan i link na kojem se nalazi relevantno Mišljenje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore sa preporukama. U Predstavci je takođe upućena molba radi preduzimanja mjera kako bi se ispoštovalo Mišljenje i preporuke Ombudsmana da medijatori zaposleni u osnovnim školama dobiju rješenje na neodređeno vrijeme, što su, kako je navedeno, trebali da dobiju još početkom školske 2018. godine.

U prilogu Predstavke dostavljen je Odgovor Generalnog sekretara Skupštine Crne Gore podnosiocu Predstavke od 4. decembra 2020. godine u kojem se navodi da iako strategije i akcione planove donose nadležna ministarstva, a ne Skupština, ova Predstavka zavređuje naročitu pažnju zato što su osnovna načela ljudskih prava i sloboda, multietnički sklad, kao i zaštita seta posebnih manjinskih prava garantovani Ustavom Crne Gore, brojnim međunarodnim potvrđenim ugovorima i nacionalnim važećim propisima. Pitanje koje je pokrenuto Predstavkom ima širok društveni značaj, zbog čega će istu proslijediti nadležnim odborima – Odboru za prosvjetu, nauku, kulturu i sport i Odboru za ljudska prava i slobode, čim budu formirani.

Postupanje Odbora u vezi sa Predstavkom

Predstavka Rada Šćekića razmotrena je na Trećoj sjednici Odbora, održanoj 21. januara 2021. godine. U skladu sa Zaključkom Odbora za ljudska prava i slobode sa Treće sjednice, Predstavka je dostavljena Zaštitniku ljudskih prava i sloboda, na dalje postupanje, shodno njegovoj nadležnosti.

Ponovno obraćanje podnosioca Predstavke

Podnosilac Predstavke Rade Šćekić ponovo se obratio predsjedniku Odbora za ljudska prava i slobode Dopisom broj 00-63-8/21-16 od 10. marta 2021, sa zahtjevom da se obrati pažnja na njegovu Predstavku.

3. PREDSTAVKA DRAGUTINA NOVAKOVIĆA, broj 00-8/20-48/1 dostavljena Skupštini Crne Gore 16. decembra 2020. godine, proslijeđena Odboru Dopisom Generalnog sekretara Skupštine CG, broj 00-63-8/20-40 od 25. decembra 2020. godine

U Predstavci je navedeno da podnosilac predstavke Dragutin Novaković smatra da je član 89a Zakona o parničnom postupku neustavan, zbog čega traži od Odbora za ljudska prava i slobode da se izjasni o pokretanju postupka pred Ustavnim sudom Crne Gore.

U prilogu Predstavke nalaze se dva Odgovora Generalnog sekretara Skupštine Crne Gore podnosiocu Predstavke, broj 00-8/20-48/3 bez datuma i broj 00-8/20-48 sa datumom Prijemne kancelarije Skupštine na 24. decembar 2020. godine.

U prvom Odgovoru Generalnog sekretara navodi se da podnesena Predstavka ne nudi dovoljno činjenica da bi je Odbor mogao razmatrati.

U drugom Odgovoru Generalnog sekretara navodi se da, shodno članu 56 Zakona o Ustavnom sudu, inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu saglasnosti zakona mogu podnijeti fizička i pravna lica, koja ne moraju imati neposredan pravni interes za podnošenje prijave.

Postupanje Odbora u vezi sa Predstavkom

Predstavka Dragutina Novakovića razmotrena je na Trećoj sjednici Odbora, održanoj 21. januara 2021. godine. U skladu sa Zaključkom Odbora za ljudska prava i slobode sa Treće sjednice, Predstavka je dostavljena Zaštitniku ljudskih prava i sloboda, na dalje postupanje, shodno njegovoj nadležnosti.

Odgovor Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore povodom Dopisa Predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode u vezi sa Predstavkom

Povodom Predstavke Dragutina Novakovića, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Snežana Armenko Dopisom broj 00-63-8/20-40/2 od 15. aprila 2021. godine obavještava da je glavna savjetnica Zaštitnika nakon brižljivog razmatranja predmetne predstavke, a u cilju dobijanja potrebnih informacija za eventualno postupanje Zaštitnika obavila razgovor sa podnosiocem predstavke i o tome sačinila službenu zabilješku. Budući da je u razgovoru imenovani istakao da je pred Osnovnim sudom u Herceg Novom pokrenuo postupak izvršenja, a da je pred Upravnim sudom Crne Gore upravni spor protiv odluke Ministarstva održivog razvoja i turizma, te da su postupci kod pomenutih sudova još uvijek u toku i da se određene radnje ne preduzimaju blagovremeno kako bi se isti okončali, podnosioca predstavke su uputili da sačini pritužbu saglasno odredbi člana 31 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Dragutin Novaković je obavijestio glavnu savjetnicu da će u Zakonom propisanoj formi Zaštitniku dostaviti pritužbe na rad Osnovnog suda u Herceg Novom i Upravnog suda Crne Gore, sa odgovarajućom dokumentacijom.

STATISTIKA U VEZI SA PREDSTAVKAMA DOSTAVLJENIM ODBORU ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SKUPŠTINE CRNE GORE U 2020. GODINI

Broj pristiglih predstavki	Broj razmotrenih predstavki	Broj predstavki proslijeđenih Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore	Broj pristiglih odgovora Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore u vezi sa predstavkama	Broj proslijeđenih odgovora Zaštitnika ljudskih prava i sloboda podnosiocu predstavke
3	3	3	2	1

**INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, KAO RADNOG TIJELA NADLEŽNOG ZA NADZOR NAD
PRIMJENOM I PRAĆENJEM POŠTOVANJA ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA
(NADLEŽNOST ODBORA UTVRĐENA ČLANOM 14 ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA)**

Podsjećanja radi, Skupština Crne Gore 26. saziva na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine, donijela je Etički kodeks poslanika.

Etički kodeks poslanika objavljen je u "Službenom listu Crne Gore", broj 46/19 od 7. avgusta 2019. godine.

Novi Etički kodeks poslanika donešen je u cilju implementacije GRECO preporuka, datih u Četvrtoj rundi evaluacije – Sprečavanje korupcije u odnosu na poslanike, sudije i tužioce od 18. oktobra 2017. godine, kojima je preporučeno da se:

“- obezbijedi mehanizam koji bi ujedno promovisao Etički kodeks poslanika i podizanje njihove svijesti o standardima koji se od njih očekuju, kao i primjenu takvih standarda gdje se ukaže potreba za tim

- uvede uslov ad-hoc davanja izjave kada se javi sukob između privatnih interesa pojedinih poslanika i pitanja koje se razmatra u skupštinskoj proceduri”.

S tim u vezi, podsjećamo da su navedene Preporuke GRECO-a implementirane članom 10 Etičkog kodeksa poslanika kojim je propisano:

“Poslanik je dužan da se pridržava propisa koji se odnose na sprečavanje sukoba javnog i privatnog interesa.

Poslanik koji učestvuje u raspravi i odlučivanju u stvari u kojoj on ili povezano lice sa njim ima pravni interes, dužan je da da izjavu Odboru za ljudska prava i slobode (u daljem tekstu: Odbor) o postojanju privatnog interesa prije svog učešća u raspravi, a najkasnije prije početka odlučivanja.”

Takođe, članom 15 Etičkog kodeksa poslanika propisano je:

„Odbor donosi godišnji plan obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Kodeksa, najkasnije do 31. marta tekuće godine.

Predlog godišnjeg plana obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Kodeksa, shodno Poslovniku Skupštine, Pravilniku o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine i Planu integriteta, priprema služba Skupštine nadležna za upravljanje ljudskim resursima u saradnji sa Sekretarijatom Odbora za antikorupciju.

Predlog godišnjeg plana obuka poslanika iz stava 2 ovog člana dostavlja se Odboru u januaru tekuće godine.

Odbor je dužan da vodi evidenciju o svim aktivnostima i sačini godišnji izvještaj o radu (u daljem tekstu: izvještaj).

Skupština jednom godišnje razmatra izvještaj.

Odbor propisuje obrazac svečane izjave o prihvatanju Kodeksa od strane poslanika i vodi evidenciju o potpisanim izjavama.”

Etičkim kodeksom poslanika utvrđena su etička načela i standardi kojih treba da se pridržavaju poslanici u obavljanju svoje dužnosti. Takođe, precizirano je da je cilj donošenja Kodeksa očuvanje, afirmacija i unapređenje dostojanstva i ugleda poslanika, kako bi se povećao stepen povjerenja građana prema Skupštini. U njemu su sadržani i definisani opšti etički principi i pravila ponašanja, kao što su objektivnost, odgovornost, uzajamno poštovanje i uvažavanje i poštovanje ugleda Skupštine. U posebnom poglavlju propisana su pravila ponašanja u vršenju poslaničke funkcije, a posebno su razrađena pravila ponašanja koja je poslanik

dužan da poštuje. Utvrđena je i obaveza poslanika da se pridržava propisa koji se odnose na sprečavanje sukoba javnog i privatnog interesa, što je i zakonska norma. Međutim, ona se dodatno pojačava normom koja je, prije svega, etička i propisuje se da je poslanik koji učestvuje u raspravi i odlučivanju u stvari u kojoj on ili sa njim povezano lice ima pravni interes, dužan da prije svog učešća u raspravi da Izjavu o postojanju takvog interesa. Objelodanjivanjem da takav interes postoji pred Odborom za ljudska prava i slobode pojačava se odgovornost poslanika u konkretnoj situaciji.

Posebno je naglašena obaveza poslanika da se pridržava propisa koji se odnose na zabranu korupcije. Utvrđene su obaveze poslanika prema građanima i medijima, uz posebno naglašavanje da poslanik nema pravo da iznosi podatke koji se odnose na privatni život drugih poslanika ili drugih lica. Čuvajući službenu, poslovnu i drugu tajnu u skladu sa Zakonom, poslanik je u obavezi da promoviše svaku mjeru kojom se povećava otvorenost prema javnosti.

Etičkim kodeksom poslanika propisano je da je nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Kodeksa u nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode, a takođe je propisano da zamjenik predsjednika Odbora saziva sjednicu Odbora povodom prijave za kršenje normi Etičkog kodeksa poslanika, dok je utvrđen i deblokirajući mehanizam u slučaju da zamjenik predsjednika Odbora ne sazove sjednicu Odbora. Propisano je da u tom slučaju sjednicu Odbora saziva Predsjednik Skupštine.

Ovom prilikom ukazujemo da od strane opozicije tokom 26. saziva Skupštine Crne Gore nije podnešen predlog za zamjenika predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode.

Takođe, ističemo da od strane opozicije od početka 27. saziva Skupštine Crne Gore nije podnešen predlog za zamjenika predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode.

Tokom 2020. godine Odboru za ljudska prava i slobode nije dostavljena nijedna prijava za kršenje Etičkog kodeksa poslanika.

Aktivnosti u vezi sa Etičkim kodeksom poslanika realizovane tokom 2020. godine

(1) Razmatranje i usvajanje Izvještaja o radu Odbora za ljudska prava i slobode, kao radnog tijela nadležnog za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika za 2019. godinu na 58. sjednici Odbora, održanoj 10. juna 2020. godine

Odbor za ljudska prava i slobode na 58. sjednici, održanoj 10. juna 2020. godine razmotrio je i jednoglasno usvojio **Izvještaj o radu Odbora za ljudska prava i slobode, kao radnog tijela nadležnog za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika za 2019. godinu**, koji je Odbor sačinio shodno članu 15 stav 4 Etičkog kodeksa poslanika. Izvještaj je dostavljen Skupštini Crne Gore 26. saziva na dalji postupak i objavljen na web sajtu Skupštine Crne Gore, u folderu 58. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode. Napominjemo da Skupština Crne Gore 26. saziva nije razmatrala navedeni Izvještaj.

(2) Donošenje Godišnjeg plana obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Etičkog kodeksa poslanika za 2020. godinu

Odbor za ljudska prava i slobode je na 58. sjednici, održanoj 10. juna 2020. godine donio Godišnji plan obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Etičkog kodeksa poslanika za 2020. godinu.

Prethodno je, u skladu sa članom 15 stav 2 Etičkog kodeksa poslanika ("Službeni list Crne Gore", broj 46/19) Predlog godišnjeg plana obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Etičkog kodeksa poslanika za 2020. godinu pripremila služba Skupštine nadležna za upravljanje ljudskim resursima u saradnji

sa Sekretarijatom Odbora za antikorupciju i isti je dostavljen Odboru za ljudska prava i slobode, kako bi u skladu sa članom 15 stav 1 Etičkog kodeksa poslanika donio Godišnji plan obuka poslanika.

Godišnjim planom obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Etičkog kodeksa poslanika za 2020. godinu bilo je utvrđeno sprovođenje četiri obuke na teme: “Primjena Etičkog kodeksa poslanika”, “Sprečavanje sukoba interesa i lobiranje”, “Sprečavanje korupcije, postupanje po prijavama korupcije i zaštita zviždača” i “Upravljanje konfliktima”. Utvrđeno je da je realizator četiri predložene obuke Agencija za sprječavanje korupcije u saradnji sa službom Skupštine Crne Gore, nadležnom za upravljanje ljudskim resursima, a uz podršku relevantnih međunarodnih organizacija, a kao termin za realizaciju obuka definisan je IV kvartal 2020.

Imajući u vidu dešavanja od marta 2020. godine sa pandemijom koronavirusa, kao i izborne aktivnosti povodom parlamentarnih izbora održanih 30. avgusta 2020. godine i s tim u vezi konstituisanje 27. saziva Skupštine Crne Gore dana 23. septembra 2020. godine, te izbor predsjednika i članova radnih tijela Skupštine Crne Gore 17. decembra 2020. godine, iz objektivnih razloga u IV kvartalu 2020. godine nijesu realizovane planirane obuke poslanika.

(3) Upućivanje Dopisa predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode v.d. direktoru Agencije za sprječavanje korupcije i generalnom sekretaru Skupštine Crne Gore 11. juna 2020. godine kojim se dostavlja Zaključak Odbora za ljudska prava i slobode donesen povodom razmatranja Predloga godišnjeg plana obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Etičkog kodeksa poslanika za 2020. godinu

U cilju blagovremenog preduzimanja aktivnosti na realizaciji Godišnjeg plana obuka poslanika za 2020. godinu Predsjednik Odbora je uputio Zaključak Odbora kojim obavještava da je Odbor zaključio da realizator četiri predložene obuke treba da bude Agencija za sprječavanje korupcije u saradnji sa službom Skupštine Crne Gore, nadležnom za upravljanje ljudskim resursima, a uz podršku relevantnih međunarodnih organizacija i da je termin za realizaciju obuka IV kvartal 2020.

(4) Upućivanje Dopisa/Odgovora sekretara Odbora za ljudska prava i slobode na Dopis savjetnika predsjednika Skupštine Crne Gore, a povodom obraćanja direktorice Agencije za sprječavanje korupcije, broj 00-63-8/20-2/1 od 8. decembra 2020. godine

U vezi sa Dopisom direktorice Agencije za sprječavanje korupcije, broj 01-1862/4 od 2. decembra 2020. godine upućenim predsjedniku Skupštine Crne Gore kojim se zahtijeva dostavljanje informacije da li je do kraja IV kvartala 2020. godine planirano održavanje obuka poslanika, utvrđenih Godišnjim planom obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Etičkog kodeksa poslanika za 2020. godinu ili njihovo eventualno odlaganje, sekretar Odbora za ljudska prava i slobode je informisala da predmetni zahtjev nije u nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode. Imajući u vidu dešavanja od marta 2020. godine sa pandemijom koronavirusa, kao i odvijanje izbornih aktivnosti i s tim u vezi konstituisanje Skupštine u kom periodu do polovine decembra 2020. nijesu bili izabrani članovi radnih tijela Skupštine, a uzimajući u obzir da IV kvartal traje tri mjeseca, od čega je bilo preostalo svega 20-ak dana, sugerisala je da upit za realizaciju ove obaveze treba adresirati, shodno članu 12 Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine Crne Gore, nadležnoj službi za ljudske resurse. Takođe, istakla je da procjenu realizacije navedene obaveze treba da donese Generalni sekretar Skupštine Crne Gore, u dogovoru sa nadležnom službom za ljudske resurse, u kojoj se obavljaju poslovi koji se odnose na izradu posebnog plana obuka, učestvovanje u planiranju i osmišljavanju obuke za zaposlene u Službi Skupštine i seminaru za potrebe poslanika, na šta je prethodno ukazano i u Zaključku Odbora za ljudska prava i slobode. Podsjetila je da je u nadležnosti

Odbora za ljudska prava i slobode, shodno članu 15 stav 4 Etičkog kodeksa poslanika, da vodi evidenciju o svim aktivnostima i sačini godišnji izvještaj o radu, a što će Odbor, nakon realizacije navedene aktivnosti, evidentirati u svom izvještaju i o istom obavijestiti poslanike Skupštine Crne Gore.

(5) Utvrđivanje obrasca Svečane izjave o prihvatanju Etičkog kodeksa poslanika

Odbor za ljudska prava i slobode 27. saziva Skupštine Crne Gore na Prvoj sjednici, održanoj 23. decembra 2020. godine propisao je obrazac svečane izjave o prihvatanju Kodeksa od strane poslanika koji je dostavljen predsjednicima svih poslaničkih klubova u Skupštini Crne Gore i poslanicima koji nijesu članovi kluba radi potpisivanja.

Rok za dostavljanje potpisanih svečanih izjava bio je 21. januar 2021. godine i do sada je svečane izjave potpisalo 29 poslanika (16 poslanika iz Kluba poslanika Demokratski front – Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija, Ujedinjena Crna Gora, Radnička partija, tri poslanika iz Kluba poslanika “Socijaldemokrate Crne Gore” i deset poslanika iz Kluba poslanika "Demokrate - Demos - Mir je naša nacija".)

USVOJENI ZAKLJUČCI ODBORA

PROSLIJEĐENI SKUPŠTINI CRNE GORE, KOLEGIJUMU PREDSJEDNIKA SKUPŠTINE, RESORNIM MINISTARSTVIMA, NADLEŽNIM ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, MEĐUNARODNIM I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U FUNKCIJI REALIZACIJE AKTIVNOSTI IZ GODIŠNJEG PLANA ODBORA

NAPOMENA: U Izvještaju Odbora za ljudska prava i slobode za 2020. godinu prikazani su usvojeni Zaključci Odbora, prosljeđeni Skupštini Crne Gore, Kolegijumu Predsjednika Skupštine, resornim ministarstvima, nadležnim organima i institucijama, međunarodnim i nevladinim organizacijama.

Prikazana su četiri predloga zaključka koje je Odbor za ljudska prava i slobode uputio Skupštini Crne Gore i devet zaključaka koje je Odbor uputio Kolegijumu Predsjednika Skupštine i nadležnim organima i institucijama.

1) Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2019. godinu

Odbor je većinom glasova (sa šest glasova “za” i jednim glasom “protiv”) podržao Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2019. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2019. godinu.
2. Skupština Crne Gore konstatuje da je Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama nastavila da realizuje brojne aktivnosti na promociji i afirmaciji prava na zaštitu podataka o ličnosti i prava na slobodan pristup informacijama, što je realizovala organizacijom edukativnih seminara i obuka, učešćem na okruglim stolovima, konferencijama, ali i oglašavanjem putem medija i drugim načinima komuniciranja kojima je na formalan, a nerijetko i neformalan način, pružala pomoć u davanju savjeta građanima za djelotvornu primjenu Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i Zakona o slobodnom pristupu informacijama. Takođe, primijetan je

porast broja obraćanja građana koji Agenciju prepoznaju kao instituciju u kojoj na adekvatan i brz način mogu zaštititi svoja prava, kao i unapređenje svijesti građana o njihovim pravima.

3. Imajući u vidu da je od 47 izvršilaca utvrđenih aktom o sistematizaciji u Agenciji popunjeno 28, kao i da se nakon donošenja novog zakona o zaštiti podataka o ličnosti očekuje znatno povećanje nadležnosti Agencije, Skupština Crne Gore ocjenjuje da administrativni kapaciteti Agencije ostaju ograničeni i da ih je neophodno ojačati kroz zapošljavanje određenog broja izvršilaca i edukaciju postojećeg kadra.
4. Skupština očekuje da će se usvajanjem novog Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, usaglašenog sa pravnom tekovinom Evropske unije, a posebno sa Opštom uredbom o zaštiti ličnih podataka 2016/679, a nakon toga adekvatnom primjenom zakonskih rješenja učiniti novi iskoraci ka ostvarivanju prava građana na privatnost i u praksi pokazati koliko smo spremni da uvažimo međunarodne standarde u ovoj oblasti i na taj način poštujemo sebe, svoje lične podatke i privatnost.
5. Skupština pozdravlja realizaciju 76 inspekcijskih nadzora koje je Agencija sprovela u 2019. u dijelu koji se tiče primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama u odnosu na sačinjavanje i ažuriranje vodiča za pristup informacijama, proaktivno objavljivanje informacija i dostavljanje akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama, kojima je obuhvaćeno 17 ministarstava, Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore, pojedine opštine, sudovi i drugi organi vlasti. Za pohvalu je podatak da su navedeni organi sa čak 94,4 % ispunili obaveze objavljivanja informacija, kao malo koja država u svijetu.
6. Skupština smatra zabrinjavajućim podatak da su u 2019. godini jedno fizičko lice i jedna nevladina organizacija podnijeli čak 87% zahtjeva za slobodan pristup informacijama kojima nije cilj traženje informacije, već se nastoji ostvariti finansijska dobit zato što organi, službe i institucije ne uspijevaju da odgovore na podnešene zahtjeve u zakonom utvrđenom roku od 15 dana, a što doprinosi stvaranju pogrešne slike kod Evropske komisije o stanju u ovoj oblasti.
7. Skupština konstatuje da 3.518 izjavljenih žalbi u 2019. godini ukazuje na povećanje broja predmeta gdje su, po ocjeni drugostepenog organa, evidentirani slučajevi zloupotrebe prava na slobodan pristup informacijama kroz podnošenje velikog broja zahtjeva istovjetnim obveznicima primjene Zakona, a sve sa ciljem ostvarivanja prava na troškove postupka do kojih se dolazi angažovanjem advokata kao zastupnika u daljem postupku kod Upravnog suda. Imajući u vidu da je još uvijek aktuelna i veoma zabrinjavajuća zloupotreba prava na slobodan pristup informacijama koja datira od sredine 2016. godine, Skupština još jednom ocjenjuje neophodnim da se u što kraćem roku izmijeni Zakon o slobodnom pristupu informacijama kojim bi se, kao što je predloženo od strane Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, propisale odredbe o uvođenju instituta zloupotrebe prava po modelu koji razvijene evropske zemlje imaju u svojim zakonima, da se produže rokovi odlučivanja i utvrdi oslobađanje od troškova postupka na svim nivoima, kako bi se advokatima i svima koji vrše zloupotrebu ovog prava onemogućilo pribavljanje materijalnih koristi na štetu budžeta Crne Gore.
8. Skupština Crne Gore smatra da je u narednom periodu neophodno nastaviti i pojačati aktivnosti na promociji i afirmaciji prava na zaštitu podataka o ličnosti i prava na slobodan pristup informacijama i da proaktivno djelovanje u oblastima zaštite ličnih podataka i slobodnog pristupa informacijama treba da bude prioritet u radu Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama. Takođe, Skupština predlaže da se nadzorna uloga Agencije u smislu kontrole obaveznika zakona u poštovanju zakonom definisanih obaveza pojača i da se na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja prilikom izvršenih nadzora dosledno primjenjuje kaznena politika.
9. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju ovog Zaključka.
10. Skupština će Zaključak dostaviti Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu javne uprave, Kancelariji za evropske integracije i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Skupština Crne Gore 26. saziva nije razmotrila Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2019. godinu. Isti je dostavljen Skupštini Crne Gore 27. saziva tako da je Odbor za ljudska prava i slobode 27. saziva Skupštine Crne Gore u obavezi da razmotri navedeni Izvještaj.

2) Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2019. godini

Odbor je većinom glasova (sa pet glasova “za” i jednim glasom “protiv”) podržao Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2019. godini i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2019. godini.
2. Skupština Crne Gore pozdravlja kontinuirane višegodišnje aktivnosti Vlade Crne Gore, realizovane u saradnji sa Fondom za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Centrom za očuvanje i razvoj kulture manjina i manjinskim savjetima, koje doprinose konstantnom unapređenju položaja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori, kao multietničkoj, multikulturalnoj i multikonfesionalnoj državi.
3. Skupština konstatuje da država Crna Gora svake godine izdvaja značajna finansijska sredstva za unapređenje položaja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i jačanje insitucija koje se bave zaštitom njihovih prava, pa je u 2019. godini obezbijedeno 600.000 eura za šest manjinskih savjeta, oko 1.300.000 eura za Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, oko 300.000 eura za Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina i oko 2.786.000 eura Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, koje je u okviru sektorskih analiza za projekte nevladinih organizacija koje se bave unapređenjem manjinskih prava opredijelilo oko 360.000 eura i za nevladine organizacije koje se bave unapređenjem položaja romske i egipćanske populacije oko 177.000 eura.
4. Polazeći od važnosti i obima poslova koji su u nadležnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava, brojnih obaveza u procesu pristupnih pregovora Crne Gore i Evropske unije, posebno u Poglavlju 23 “Pravosuđe i temeljna prava”, kao i od nepopunjenosti kapaciteta utvrđenih Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, Skupština ocjenjuje da je, i pored već preduzetih aktivnosti, u narednom periodu neophodno uložiti dodatne napore na jačanju administrativnih kapaciteta Ministarstva, sa posebnim akcentom na obuke iz oblasti međunarodnih standarda u zaštiti ljudskih prava i sloboda.
5. I pored vidljivog napretka u svim oblastima koje se tiču romske i egipćanske populacije postignutog djelovanjem nadležnih državnih organa u saradnji sa organima lokalne samouprave, Romskim savjetom i civilnim sektorom, Skupština ocjenjuje da su romska i egipćanska zajednica i dalje među najugoženijim zajednicama u Crnoj Gori.
Stoga, Skupština zaključuje da u narednom periodu treba obezbijediti veća finansijska sredstva, bolju koordinaciju aktivnosti u cilju njihove pune ravnopravnosti i integracije u društvo i poziva nadležne organe Crne Gore da nastave s aktivnostima na realizaciji obaveza preuzetih Deklaracijom partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma u sklopu proširenja Evropske unije, potpisanom u Poznanju u julu 2019.
Takođe, Skupština poziva nadležne institucije da se fokusiraju na rješavanje statusa i pružanje podrške domicilnom romskom stanovništvu, sa posebnim akcentom na njihovo stambeno zbrinjavanje, što je i dalje jedan od izazova.
6. Skupština ocjenjuje da je neophodno uložiti veće napore na efikasnijem sprovođenju Ustavnih i zakonskih normi kako bi se obezbijedilo djelotvorno učešće i autentična zastupljenost pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom i javnom životu Crne Gore i dosljedno sprovele garancije o njihovoj srazmjernoj zastupljenosti.
7. Imajući u vidu da je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa Upravom za kadrove u 2019. godini sprovelo Istraživanje o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u organima lokalne samouprave, privrednim društvima i javnim ustanovama čiji je osnivač Glavni grad, Prijestonica ili Opština, a u 2018. Istraživanje o zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima, organima državne uprave, organima lokalnih uprava, sudovima i Državnom tužilaštvu, Skupština Crne Gore poziva Vladu Crne Gore da, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, dostavi Odboru za ljudska prava i slobode informacije o rezultatima navedenih istraživanja, kako bi se, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, Odbor upoznao sa konkretnim stanjem u ovoj oblasti.

8. Skupština preporučuje Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i Upravi za kadrove da nastave da prate zastupljenost manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama, organima državne vlasti i organima lokalne samouprave i ohrabruje državne službenike i namještenike da se slobodno nacionalno izjašnjavaju radi sprovođenja Ustavnog načela o srazmjernoj zastupljenosti.
9. Iako su, po ocjeni predstavnika Ministarstva za ljudska i manjinska prava, rad i izvještavanje savjeta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica unaprijeđeni, Skupština smatra da je potrebno unaprijediti nadzornu ulogu ovog Ministarstva nad radom i finansijskim poslovanjem manjinskih savjeta i poziva Ministarstvo da isprati realizaciju preporuka datih manjinskim savjetima u Mišljenju Ministarstva o izvještajima o radu sa izvještajima o finansijskom poslovanju manjinskih savjeta za 2019. godinu.
10. Skupština pozdravlja spremnost i otvorenost Ministarstva za ljudska i manjinska prava za saradnju sa manjinskim savjetima po pitanju definisanja pravnog okvira koji se tiče njihovog uspostavljanja, pravnog položaja i rodnog balansa u skladu sa preporukama Savjetodavnog odbora za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina Savjeta Evrope iz oktobra 2019.
11. Skupština će Zaključak dostaviti Vladi Crne Gore, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, savjetima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, Kancelariji za evropske integracije i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Skupština Crne Gore 26. saziva nije razmotrila Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2019. godini. Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2019. godini je arhiviran i isti od strane Vlade Crne Gore nije dostavljen Skupštini Crne Gore 27. saziva.

3) Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2019. godinu

Odbor je većinom glasova (sa pet glasova “za” i jednim glasom “protiv”) podržao Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2019. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2019. godinu.
2. Skupština Crne Gore ocjenjuje da Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava od svog osnivanja značajno doprinosi očuvanju i razvoju nacionalnih, etničkih, kulturnih, vjerskih i jezičkih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.
3. Skupština Crne Gore ocjenjuje da je primjena Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama, donesenog 2017. godine, kojim je, između ostalog, reformisan rad Fonda u cilju sprečavanja objektivno mogućeg konflikta interesa i uvedena dvostepenost u odlučivanje o projektima, doprinijela sprovođenju kvalitetnijih raspodjela sredstava Fonda koje su realizovane u decembru 2018. kada je izvršena raspodjela 755.293 eura za 97 projekata, u 2019. kada su izvršene dvije raspodjele od ukupno 984.847 eura za 189 projekata i u 2020. godini kada je donesena odluka o raspodjeli 1.128.315,60 eura za finansiranje 196 projekata. O vidljivom napretku i transparentnosti raspodjele sredstava Fonda svjedoče informacije da se na vebajtu Fonda objavljuju svi neophodni podaci i da postoje jasne, razrađene procedure i pravila čime se smanjuje mogućnost zloupotrebe.
4. Skupština pozdravlja aktivnosti Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava preduzete na monitoringu i evaluaciji projekata koje zaposleni u stručnoj službi Fonda, kojima je shodno članu 36đ Zakona o manjinskim pravima i slobodama obezbijeđena obuka, sprovode u skladu sa novom metodologijom za evaluaciju projekata kojom

na osnovu stepena uspješnosti realizacije projekata, ocjene narativnog izvještaja, stepena validnosti dokumentacije i podataka u kojoj mjeri su ispoštovane odredbe ugovora potpisanih sa Fondom projektima daju ocjene od 1 do 5.

5. Poštujući Zaključak Skupštine donesen prilikom razmatranja Izvještaja o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2018. godinu, Fond je u Izvještaju o radu za 2019. godinu informisao o realizaciji, monitoringu i evaluaciji projekata podržanih u 2018. godini. Od 97 projekata do momenta podnošenja Izvještaja Skupštini bilo je realizovano 69, a u međuvremenu je realizovan još jedan projekat, 26 je odloženo, a jedna korisnica je odustala od realizacije projekta i sredstva u iznosu od 7.000 eura vratila u budžet.

Takođe, u Izvještaju o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2019. godinu prikazani su konkretni proizvodi i događaji nastali realizacijom projekata podržanih u 2018, kao i u 2019. godini do dana podnošenja Izvještaja, koji doprinose stvaranju novih vrijednosti u svim oblastima društvenog života značajnim za zaštitu manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

6. Skupština pozdravlja informaciju da je raspodjelom sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u 2019. godini podržano čak 86 multinacionalnih projekata u iznosu od 436.687 eura, što je za pohvalu imajući u vidu važnost multinacionalnih projekata i njihov doprinos razvoju multikulturalnosti i multietničnosti društva, kao i stvaranju kohezije različitih nacionalnih manjina i smanjenju etničke distance u Crnoj Gori.

Takođe, za pohvalu je informacija da je u 2019. godini romskoj zajednici za 15 projekata dodijeljeno 112.343 eura, što iznosi 12% od ukupnih sredstava koja je Fond raspodijelio i predstavlja značajan porast, jer se do 2019. godine romskoj zajednici godišnje dodjeljivalo 4- 5% ukupnih sredstava.

S druge strane, imajući u vidu da je u 2019. godini od 189 projekata podržanih od strane Fonda, čak 147 projekata fizičkih lica, Skupština smatra da fizička lica, koja u skladu sa Zakonom o manjinskim pravima i slodama imaju pravo učešća na javnom konkursu za raspodjelu sredstava Fonda projektima, teže mogu opravdati održivost samih projekata.

7. I pored vidljivog napretka u monitoringu i evaluaciji projekata podržanih od strane Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Skupština ukazuje na važnost daljeg unapređenja kvaliteta ovih postupaka i potrebu jačanja kadrovskih kapaciteta i poziva Fond da o istom informiše Skupštinu u Izvještaju o radu za 2020. godinu.
8. Skupština će Zaključak dostaviti Fondu za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, savjetima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, Kancelariji za evropske integracije i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Skupština Crne Gore 26. saziva nije razmotrila Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2019. godinu.

Isti je dostavljen Skupštini Crne Gore 27. saziva tako da je Odbor za ljudska prava i slobode 27. saziva Skupštine Crne Gore u obavezi da razmotri navedeni Izvještaj.

4) Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2019. godinu

Odbor je jednoglasno (sa šest glasova “za”) podržao Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2019. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2019. godinu.
2. Skupština pohvaljuje kontinuirani visok stepen ažurnosti Zaštitnika u postupanju po pritužbama s obzirom da je postupak okončan u 94,76% predmeta, kao i veliku prisutnost institucije Zaštitnika na međunarodnoj i unutrašnjoj sceni.
Skupština konstatuje da je u 2019. godini institucija Zaštitnika bila posvećena razvoju odnosa koji doprinose promociji jednakosti i jačanju saradnje sa organizacijama civilnog društva, regionalnim i međunarodnim tijelima koja štite, promovišu i unapređuju ljudska prava i slobode.

Takođe, institucija Zaštitnika u kontinuitetu ulaže napore na jačanju vidljivosti, a njeni rezultati rada prepoznati su i u Nezvaničnom radnom dokumentu Evropske komisije o stanju u poglavljima 23 i 24 za Crnu Goru, objavljenom u junu 2020. gdje se navodi da uprkos nedostatku kadra i relativno ograničenim resursima, ova Institucija i dalje ima dobru vidljivost, domet i produktivnost.

3. Imajući u vidu da su u junu 2020. imenovane dvije zamjenice Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i da je Administrativni odbor Skupštine Crne Gore dao pozitivno mišljenje na Predlog pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Službe Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kojim se povećava broj radnih mjesta sa 33 na 35 i definiše da će ključne pozicije u instituciji Zaštitnika obavljati osobe sa položenim pravosudnim ispitom i iskustvom u oblasti ljudskih prava, Skupština izražava očekivanje da će se izborom nedostajućeg starješinskog kadra, restrukturiranjem i reorganizovanjem Institucije u skladu sa obimom mandata, preporukama nadzornih tijela i novim aktom o sistematizaciji i jačanjem postojećeg kadra doprinijeti daljem unapređenju kvaliteta rada i rezultata Institucije, a time i ukupnom unapređenju ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori.
4. Iako postoje pojedinačni slučajevi kršenja ljudskih prava i sloboda, Skupština zaključuje da je društveni, pravni i politički ambijent u Crnoj Gori generalno naklonjen poštovanju ljudskih prava i sloboda i da je u ostvarivanju ovih prava postignut napredak, što je ocjena institucije Zaštitnika, ali i relevantnih međunarodnih organizacija.
5. Skupština smatra važnim što nadležni organi prepoznaju značaj ljudskih prava i svoju obavezu i interes da sarađuju sa Zaštitnikom, o čemu svjedoči podatak da je od 218 slučajeva u kojima je utvrđena povreda prava u 135 predmeta povreda prava otklonjena u toku ispitnog postupka. Takođe, Skupština izražava očekivanje da će subjekti kojima je Zaštitnik tokom 2019. godine uputio 215 preporuka odgovorno pristupiti njihovoj realizaciji, kao i da će nerealizovane preporuke Zaštitnika iz prethodnih izvještaja biti ispunjene što bi doprinijelo daljem unapređenju ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori, ali i jačanju povjerenja u rad institucije Zaštitnika.
6. Skupština pozdravlja unapređenje saradnje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, o čemu svjedoči učešće institucije Zaštitnika u izradi sedam ključnih predloga zakona iz oblasti ljudskih prava, čija priprema je u nadležnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava i iskazana spremnost Institucije da i ubuduće pruža doprinos u pripremi svih zakonodavnih i strateških akata koji se odnose na ljudska prava i slobode. Skupština pozdravlja zaključak Zaštitnika da su instituciji Zaštitnika ključni partneri i prirodni saveznici Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, kao i civilni sektor kojem pripada značajan dio zasluga za uspjeh institucije Zaštitnika, jer od njih saznaju za mnoge povrede ljudskih prava. Skupština je saglasna sa konstatacijom da je dobijanje povjerenja građana lakše u odnosu na dobijanje povjerenja civilnog sektora, za šta je Zaštitniku bilo potrebno šest godina.
7. Skupština ocjenjuje da su ostvareni pozitivni pomaci u efikasnosti i kvalitetu rada organa javne uprave značajni za ostvarivanje prava i pravnih interesa građana, ali zbog prisutnih slabosti koje nepovoljno utiču na ostvarivanje prava građana, na princip pravne sigurnosti i jednakost građana pred zakonom, još uvijek nije u dovoljnoj mjeri ostvarena suštinska promjena načina rada javne uprave i njenog odnosa prema građanima. Stoga je neophodno raditi na povećanju transparentnosti sistema javne uprave i njegove pristupačnosti građanima, jer javna uprava mora biti dobro organizovana i pripremljena za poštovanje ljudskih prava i sloboda i stvaranje mogućnosti za ostvarivanje ovih prava. Takođe, neophodno je nastaviti i ubrzati aktivnosti na daljoj profesionalizaciji, depolitizaciji javne uprave i doslednom sprovođenju Strategije reforme javne uprave, kako bi se obezbijedilo da javna uprava postane stvarni servis građana.
8. Skupština pozdravlja informaciju da su sudovi u 2019. godini ostvarili ažurnost i efikasnost u rješavanju predmeta i riješili više predmeta od godišnjeg priliva. Ohrabruje porast broja korišćenja pravnih sredstava za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, kao i uspjeh građana u postupcima po kontrolnom zahtjevu i tužbi za pravično zadovoljenje. Imajući u vidu da sudovi prepoznaju djelotvornost ovih pravnih sredstava, važno je nastaviti sa kontinuiranom primjenom i unapređenjem sistema zaštite prava na suđenje u razumnom roku i prava na djelotvoran pristup pravdi, u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava.
9. Iako se Zaštitnik ne može miješati u meritorno odlučivanje sudskih organa, Skupština pozdravlja unapređenje saradnje institucije Zaštitnika i sudova, ostvarene kroz projekte Savjeta Evrope "SOCCER" i "PREDIM", kao i putem projekata koji se tiču maloljetničkog pravosuđa i suzbijanja diskriminacije u kojima je institucija Zaštitnika naročito insistirala na saradnji svih nadležnih subjekata.

10. Iako u Crnoj Gori nema većih kršenja prava djeteta, i dalje postoje razlike i nesklad u ostvarivanju njihovih prava. Naročito se zapaža nejednakost u ostvarivanju prava djece iz sjevernog regiona u odnosu na djecu iz centralnog i primorskog regiona, kao i razlike u ostvarivanju prava djece iz seoskih područja u odnosu na djecu iz gradova.
Stoga, Skupština ocjenjuje da je u cilju poboljšanja i unapređenja prava djece i njihovog položaja neophodno unaprijediti međusektorsku saradnju između svih organa, ustanova i službi koje rade sa djecom i za djecu. Imajući u vidu značajne izazove u ostvarivanju prava na obrazovanje u seoskim područjima, što utiče i na ostvarivanje drugih prava djece, kao i zvanične podatke o osnovnim demografskim pokazateljima, Skupština smatra da je neophodno preduzeti aktivnosti na pripremi strateškog dokumenta kojim će se definisati demografsko-populaciona politika.
11. Skupština izražava zabrinutost zbog nejednakog ostvarivanja prava i moguće diskriminacije djece u seoskim područjima u vezi sa potencijalnim uvođenjem, od jeseni 2020. godine, onlajn nastave usled pandemije izazvane virusom COVID-19, a što će biti problematično na Sjeveru Crne Gore zbog elektronske nepismenosti roditelja i nedostupnosti informaciono-komunikacionih tehnologija i pratećih uređaja u seoskim područjima.
12. Skupština izražava zabrinutost zbog neispunjavanja Zaključaka Skupštine Crne Gore donesenih povodom Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014, 2015, 2016, 2017. i 2018. godinu, objavljenih u „Službenom listu CG“, br. 3/16, 2/17, 30/17, 47/18 i 47/19, brojnih sugestija Odbora za ljudska prava i slobode i konstatacija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, jer još uvijek ne funkcioniše posebna evidencija o podnijetim prijavama, pokrenutim postupcima i donijetim odlukama u vezi sa diskriminacijom, u nadležnosti sudova, državnih tužilaštava, organa za prekršaje, organa uprave nadležnog za policijske poslove i inspeksijskih organa, propisana članom 33 Zakona o zabrani diskriminacije, usvojenim 2010. godine.
Ovo je izuzetno važno jer se politike zaštite od diskriminacije ne mogu sprovoditi dosledno i u potpunosti sve dok organi vlasti ne uspostave praksu ujednačenog, detaljnog i sveobuhvatnog vođenja statistike o slučajevima diskriminacije, jer jedinstvena, elektronski vođena baza podataka o slučajevima diskriminacije predstavlja prerogativ uspješne borbe protiv ove pojave, što se posebno odnosi na identifikovanje oblasti u kojima je diskriminacija najizraženija, prevalencu pojedinih osnova diskriminacije i praćenje postupanja organa u slučajevima prijavljene diskriminacije.
13. S obzirom da je i dalje prisutno nedovoljno prepoznavanje i procesuiranje slučajeva diskriminacije, neophodno je da Zaštitnik, u saradnji sa nadležnim subjektima, prvenstveno Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, uloži dodatne napore na promociji zakonodavnog okvira kojim je regulisana oblast antidiskriminacije i na podizanju svijesti opšte i stručne javnosti o fenomenu diskriminacije, njenim pojavnim oblicima, elementima koji je konstituišu i mehanizmima pravne zaštite. U ujednačenom i istrajnom pristupu u sprovođenju programa obuka ne smije biti izostavljena ni jedna od tri grane vlasti, a posebnu pažnju treba posvetiti medijima, organizacijama civilnog društva, akademskoj zajednici, studentima, učenicima i sveopštoj javnosti.
14. Raduje Zaključak institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, ali i svih relevantnih međunarodnih institucija da je sistem ostvarivanja i poštovanja ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori u 2019. godini generalno napredovao, posebno u određenim oblastima, jer da nije bilo napretka u ostvarivanju ljudskih prava i sloboda, Crna Gora ne bi napredovala u evropskim integracijama.
15. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju ovog Zaključka.
16. Skupština će Zaključak dostaviti Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Ministarstvu pravde, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Kancelariji za evropske integracije i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Skupština Crne Gore 26. saziva nije razmotrila Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2019. godinu.

Isti je dostavljen Skupštini Crne Gore 27. saziva tako da je Odbor za ljudska prava i slobode 27. saziva Skupštine Crne Gore u obavezi da razmotri navedeni Izvještaj.

5) Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1.01-31.07.2019. godine

Povodom razmatranja Izvještaja o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1.01-31.07. 2019. godine, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa osam glasova "za"), donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da je Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1.01-31.07.2019. godine sačinjen po prethodno utvrđenoj metodologiji i sadrži statističke podatke o predmetima u postupku pred Zaštitnikom, podatke iz pravosudne i upravne nadležnosti, aktivnosti na promociji ljudskih prava i jačanju kadrovske kapaciteta Sektora za zaštitu od diskriminacije, informacije o percepciji diskriminacije, ključna zapazanja o stanju ljudskih prava i sloboda ranjivih društvenih grupa i zaključne ocjene i planove za naredni period. Odbor pozdravlja činjenicu da je akcenat u Izvještaju na novitetima u zakonodavstvu, strateškim djelovanjima i planskim aktivnostima između dva izvještavanja, što poslanicima, medijima i široj javnosti omogućava da sagledaju promjene stanja u oblasti zaštite od diskriminacije.
2. Odbor ocjenjuje važnim aktivnosti preduzete na unapređenju softverskog rješenja u instituciji Zaštitnika i uspostavljanje nove revidirane baze podataka za elektronsku evidenciju pritužbi kojom je unaprijeđeno njihovo vođenje i arhiviranje i omogućen detaljan pregled predmeta u oblasti zaštite od diskriminacije u odnosu na osnov i područje diskriminacije, povredu drugog prava, način okončanja predmeta, dužinu trajanja postupka, kao i praćenje realizacije preporuka.
3. Odbor ponovo izražava zabrinutost što i pored Zaključaka Skupštine Crne Gore donesenih povodom Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014, 2015, 2016, 2017. i 2018. godinu, objavljenih u „Službenom listu CG“, br. 3/16, 2/17, 30/17, 47/18 i 47/19 10 i brojnih sugestija ovog Odbora još uvijek ne funkcioniše elektronska evidencija slučajeva diskriminacije propisana članom 33 Zakona o zabrani diskriminacije, usvojenim 2010. godine. Međutim, Odbor izražava očekivanje da će konsultacije koje je Zaštitnik, u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i uz podršku Savjeta Evrope, pokrenuo sa organima na koje se ova obaveza odnosi rezultirati pronalaženjem rješenja za uspostavljanje jedinstvene, standardizovane i funkcionalne evidencije i realizacijom zakonske obaveze.
4. Odbor pozdravlja kontinuiranu efikasnost u postupanju Zaštitnika po pritužbama građana i pravnih lica s obzirom da je od 80 predmeta u ovom izvještajnom periodu Zaštitnik riješio 68 (85%), od čega je u 17 predmeta utvrđena diskriminacija i/ili povreda drugog prava i date su preporuke jednom ili više organa, a iste su u sedam predmeta ispoštovane, u četiri predmeta se kontinuirano sprovode, dok u šest predmeta preporuke nijesu ispoštovane do trenutka sačinjavanja Izvještaja. Imajući u vidu da pojedini subjekti ne poštuju preporuke Zaštitnika, Odbor preporučuje Zaštitniku da u narednom Izvještaju imenuje sve subjekte koji nijesu postupili po preporukama, radi uspostavljanja odgovornijeg odnosa institucija prema građanima i povećanja povjerenja građana u institucije.
5. Odbor ohrabruje Zaštitnika da nastavi realizaciju obuka za službenike, saradnju sa državnim organima radi razmjene iskustava i ujednačavanja prakse, kao i saradnju sa međunarodnim i organizacijama civilnog društva radi unapređenja vidljivosti, efikasnosti i daljeg napretka u radu institucije Zaštitnika. Odbor ocjenjuje značajnim nedavno održani sastanak i po prvi put zajedničku obuku predstavnika institucije Zaštitnika i Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u cilju uspostavljanja zajedničkog standarda zaštite ljudskih prava u Crnoj Gori.
6. S obzirom da je percepcija diskriminacije u Crnoj Gori na visokom nivou od 73%, a da suštinu diskriminacije poznaje samo 11% građana, Odbor izražava očekivanje da će stvaranje kontakt tačke - servisa besplatne pravne pomoći, koju će pored predstavnika Zaštitnika činiti predstavnici civilnog sektora koji se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda doprinijeti kvalitetnom informisanju i edukaciji o tome šta je diskriminacija i na koji način je moguće ostvariti zaštitu podnošenjem pritužbe Zaštitniku. Odbor ocjenjuje da bi se takvim djelovanjem žrtve osnažile na iniciranje postupaka pravne zaštite, upoznale sa pravima i obavezama i uputile na kriterijume prihvatljivosti akata kojima traže zaštitu. Takođe, umreženim djelovanjem jačao bi proaktivan pristup zaštiti od diskriminacije i rastao bi broj prijavljenih slučajeva, a uz efikasnu i odvratajuću politiku utvrđivanja odgovornosti poslala bi se poruka nulte tolerancije na diskriminaciju, nasilje i druge oblike povrede prava i sloboda.

7. S obzirom da se društveno ranjive grupe, među kojima su lica sa invaliditetom, Romi, pripadnici LGBTIQ populacije i dalje suočavaju sa nejednakošću i problemima u ostvarivanju prava Odbor smatra neophodnim ulaganje koordiniranih i intenziviranih napora nadležnih organa u doslednoj implementaciji zakonodavstva, što bi trebalo da doprinese unapređenju njihovog položaja.
 8. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, na dalji postupak i Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Kancelariji za evropske integracije i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, na upoznavanje.
- 6) Konsultativno saslušanje na temu „Post-zakonodavni nadzor nad Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom („Službeni list CG“, broj 35/15), sa akcentom na primjenu člana 21 ovog Zakona, koji se odnosi na diskriminaciju u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja, održano na 54. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, 18. februara 2020. godine**

Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa osam glasova „za“) donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Održavanjem Konsultativnog saslušanja predstavnika četiri resorna ministarstva Odbor za ljudska prava i slobode je dao značajan doprinos prikupljanju informacija potrebnih za uspješnu realizaciju Pilot projekta koji se odnosi na post-zakonodavni nadzor za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na primjenu člana 21 ovog Zakona. Takođe, Odbor je doprinio ostvarivanju inicijalnih kontakata između predstavnika ključnih zainteresovanih strana, izabranih istraživača za sprovođenje Pilot projekta i predstavnika Vestminsterske fondacije za demokratiju, kao i ubrzavanju aktivnosti planiranih u okviru Pilot projekta za post-zakonodavni nadzor.
Imajući u vidu važnost ovog Pilot projekta za dalje jačanje kapaciteta ovog skupštinskog Odbora za sprovođenje post-zakonodavne kontrole zakona i politika koje regulišu ljudska prava, Odbor za ljudska prava i slobode izražava spremnost i zadovoljstvo da učestvuje u daljim aktivnostima planiranim u okviru Projekta Vestminsterske fondacije za demokratiju „Kreiranje parlamentarne mreže o ljudskim pravima na Zapadnom Balkanu“ koji se realizuje u šest država Zapadnog Balkana od aprila 2019. do novembra 2021. godine.
2. Iako crnogorski obrazovni sistem inkluzivno obrazovanje koje se sprovodi u poslednjih 20 godina doživljava kao prvi izbor i najbolji pristup u obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama za koji je uspostavljen kvalitetan zakonodavni i strateški okvir, Odbor ocjenjuje da kvalitet inkluzivnog obrazovanja, kvalitet određivanja i sprovođenja individualno-razvojnih obrazovnih programa (IROP), obezbjeđivanje uslova za sprovođenje predloženog programa, praćenje jednom određenog programa, stepen obrazovanja koje dijete stiče i mogućnost nastavnika da kvalitetno održe nastavnu jedinicu i dalje ostaju izazov.
3. Iako je trenutno u crnogorskom obrazovnom sistemu angažovano preko 300 asistenata u nastavi, ocjena je Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da nadležne službe ne obezbjeđuju dovoljan broj asistenata u nastavi u odnosu na broj rješenja kojima su komisije predložile ovaj vid podrške i da nijedno od improvizovanih rješenja nije u interesu djeteta.
Stoga, Odbor podržava mišljenje Zaštitnika u kojem se naglašava da obrazovna ustanova i nadležno Ministarstvo moraju postupiti po datom rješenju u kojem komisija nalaže obezbjeđivanje određenih uslova za sprovođenje nastavnog programa u skladu sa individualnim potrebama djeteta, jer bi se u suprotnom obesmislio rad i angažovanje komisija za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama.

4. Iako je u preko 100 obrazovno-vaspitnih ustanova prilagođen pristup, u 60 ustanova prilagođen toalet, u preko 10 postoji lift i završeni su ili su u toku radovi na 30-ak objekata, Odbor ocjenjuje da obrazovne ustanove u Crnoj Gori još uvijek arhitektonski i prostorno nijesu prilagođene djeci sa smetnjama u razvoju i isključena iz punog učešća u obrazovnom procesu, zbog čega su uskraćena za jednak tretman.
Stoga, Odbor zaključuje da je, u skladu sa nacionalnim propisima i međunarodnim standardima, svakom djetetu neophodno obezbijediti jednak pristup obrazovanju.
5. Polazeći od ocjene Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da još uvijek nije uspostavljena funkcionalna komunikacija i koordinacija između nadležnih komisija za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama, obrazovnih ustanova i Ministarstva prosvjete, zbog čega mnoga izvršna rješenja o usmjeravanju kojima komisija preporuči školi obezbjeđivanje asistenta u nastavi ostanu neizvršena, Odbor podržava preporuku Zaštitnika kojom se ukazuje na neophodnost uspostavljanja funkcionalne komunikacije i koordinacije između komisija, obrazovnih ustanova i Ministarstva prosvjete kako bi se imao uvid u potrebe djece i problemi rješavali blagovremeno uz poštovanje najboljeg interesa djeteta.
6. Iako se uz podršku tri resursna centra sprovode kontinuirane obuke za upravu škola i nastavno osoblje koje radi sa djecom sa smetnjama u razvoju, što je bila i jedna od preporuka Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom i Komiteta UN za prava djeteta, i dalje je prisutna nesenzibilnost pojedinih prosvjetnih radnika prema djeci sa smetnjama u razvoju. Stoga, Odbor predlaže sprovođenje većeg broja edukacija i veću podršku nastavnicima u obavljanju odgovornog posla u radu sa djecom.
7. Odbor ocjenjuje da je ostvaren značajan učinak u donošenju zakona, strategija i akcionih planova koji se odnose na prava djeteta. Međutim, u narednom periodu neophodno je obezbijediti adekvatne finansijske resurse za njihovu implementaciju i uložiti dodatne napore na koordiniranom planiranju, jačanju multisektorske saradnje u obrazovanju, zdravstvu i socijalnoj zaštiti i na ranoj identifikaciji i intervenciji što je ključno za podršku djeci sa smetnjama u razvoju i njihovim porodicama.
8. Nedostaju statistički podaci o broju djece sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori i broju djece sa smetnjama u razvoju koja su van sistema obrazovanja. Stoga je u narednom periodu neophodno utvrditi precizne statističke podatke koji bi bili osnov za preduzimanje daljih planiranih i koordiniranih aktivnosti u ovoj oblasti.
9. Odbor ohrabruje nadležne organe da preduzmu aktivnosti na realizaciji preporuka Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom i Komiteta UN za prava djeteta, posebno onih koje se odnose na promjenu definicije “razumne adaptacije” u skladu sa Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, kreiranje bolje baze podataka o osobama sa invaliditetom u osnovnim i srednjim školama i promjenu pristupa djeci sa invaliditetom sa medicinskog na model zasnovan na ljudskim pravima.
10. U cilju prikupljanja svih informacija potrebnih za rad istraživača i pripremu kvalitetnog izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom koji bi sadržao konkretne preporuke kojima bi se ukazalo na eventualnu potrebu izmjene Zakona ili podzakonskih akata, Odbor izražava očekivanje za nastavkom saradnje i moli predstavnike nadležnih institucija i organizacija da pomognu u procesu prikupljanja podataka i neophodnih informacija od značaja za pitanja u vezi sa sprovođenjem Zakona, kao i u zakazivanju potencijalnih dodatnih konsultacija između istraživača, angažovanog od strane Vestminsterske fondacije za demokratiju i predstavnika ključnih zainteresovanih strana u formi intervjua.
11. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, na dalji postupak i Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Kancelariji za evropske integracije, JU Resursni centar za obrazovanje i osposobljavanje „1. jun“, JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju- Podgorica, JU Dječji dom „Mladost“- Bijela, JU Osnovna škola „21. maj“- Podgorica, JU Osnovna škola „Mileva Lajović Lalatović“- Nikšić, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Sistemu Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, Vestminsterskoj fondaciji za demokratiju- Kancelarija u Beogradu, NVO “Građanska alijansa”, NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju “Naša inicijativa”, NVO “Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore”, NVO “Savez slijepih Crne Gore”, NVO “Centar za demokratiju i ljudska prava” i Udruženju “Zračak nade”- Pljevlja, na upoznavanje.

7) 56. (tematska) sjednica Odbora za ljudska prava i slobode na temu „Jednakost pred zakonom i zabrana diskriminacije u cilju poštovanja različitosti“ / O Predlogu zakona životnom partnerstvu lica istog pola/, održana 5. marta 2020. godine (organizovana u partnerstvu sa Jedinicom za borbu protiv govora mržnje i saradnju Savjeta Evrope i Delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori)

ZAKLJUČCI

1. Učesnici 56. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode, organizovane u partnerstvu sa Jedinicom protiv govora mržnje i saradnju Savjeta Evrope i Delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori, u otvorenom i inkluzivnom dijalogu su razmijenili mišljenja o načinu implementacije ljudskih prava i sloboda pripadnika LGBTIQ populacije i zaključili da u okviru sistema ljudskih prava jednakost pred zakonom, kao opšte pravno načelo i zabrana diskriminacije, kao ljudsko pravo, imaju posebno mjesto. Ocijenili su da se u nedostatku poštovanja ovih principa teško može govoriti o ispunjavanju međunarodne, ali i unutrašnjopravne, političke i moralne obaveze propisane Ustavom Crne Gore.
2. Učesnici sjednice su saglasni da donošenje zakona o životnom partnerstvu lica istog pola ne podrazumijeva prihvatanje normi koje već nijesu prepoznate kao standard ljudskih prava, posebno ako se uzme u obzir da je ovakav akt odavno zaživio u većini pravnih sistema. Stoga, zaključuju da Crna Gora donošenjem zakona o životnom partnerstvu lica istog pola ne bi pokazala inventivnost, već bi slijedila zajedničku evropsku pravnu tradiciju.
3. Jedinstvena je ocjena učesnika sjednice da je normativnim aktom potrebno urediti prava životnih partnera istog pola, tim prije što je Evropski sud za ljudska prava, kao najviši međunarodno pravni autoritet u implementaciji ljudskih prava, zauzeo jasan stav da se jednakost osoba koje čine zajednicu istog pola mora obezbijediti linearnim usaglašavanjem ili donošenjem posebnog zakona, što je potvrđeno u praksi Suda, posebno u predmetu „Oliari i drugi protiv Italije“.
4. Usvajanjem Predloga zakona o životnom partnerstvu lica istog pola obezbijedila bi se pravna sigurnost i ujednačenost zakonodavstva, racionalniji pristup i jasnije uporište materijalno-pravne osnove presuđenja, odnosno donošenja odluka u upravnim stvarima koje se odnose na prava pripadnika LGBTIQ populacije. Čak i u situaciji kada ovakav zakon ne postoji u pravnom sistemu Crne Gore sudovi i drugi organi dužni su da primijene standarde Evropskog suda za ljudska prava u širem smislu, pa je zakon samo jasan pravni izraz domaćeg zakonodavstva i olakšan posao donosiocima odluka, čime bi se prevazišao još jedan „jaz“ na putu evropskih integracija i ispunila obaveza Crne Gore iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropske unije i Crne Gore.
5. Ocjenjuje se da bi usvajanje Predloga zakona o životnom partnerstvu lica istog pola predstavljalo samo formalizaciju stvarnog života, čime bi se riješio niz praktičnih pitanja u odnosu između partnera istog pola, kao i da registracija životnih partnerstava lica istog pola odgovara našoj sadašnjoj stvarnosti, kulturnim obrascima, običajima i normama. Istim bi potvrdili načela univerzalnosti i nedjeljivosti ljudskih prava, koja važe za sva ljudska bića bez obzira na bilo koju urođenu ili stečenu karakteristiku.
6. Zaključuje se da je Predlog zakona značajan iskorak u unapređenju ljudskih prava i sloboda, pri čemu se niko ne favorizuje, već se stvaraju uslovi da svi budu jednaki. Donošenje zakona o životnom partnerstvu lica istog pola koristilo bi LGBTIQ zajednici koja je po mnogim indikatorima i dalje jedna od marginalnih grupa, čime bi se njihov život učinio lakšim u ostvarivanju jednakosti u pravima i slobodama koje imaju i drugi građani/ke u Crnoj Gori.
7. Polazeći od činjenice da ljudska prava nijesu pitanje politike, nego i morala iz koga su proistekla, uzimajući u obzir jednakost svih u pravima i dostojanstvu, kao i iskustva Hrvatske i Francuske u regulisanju životnog partnerstva osoba istog pola i praksu Evropskog suda za ljudska prava, ocjenjuje se da realnost koja se odnosi na život pripadnika LGBTIQ zajednice treba zakonom urediti na najbolji mogući način, pri čemu svaka država ima pravo da odabere model pravnog uređenja životnih zajednica istopolnih partnera.

8) Završni izvještaj o realizaciji Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno-raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na oblast Konik 2017-2019. godina

Povodom razmatranja Završnog izvještaja o realizaciji Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno-raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na oblast Konik 2017-2019. godina, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova “za”), donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode sa zadovoljstvom konstatuje da je rješavanje pravnog statusa raseljenih i interno-raseljenih lica, koje je osnov za integraciju u društvo i uživanje ostalih prava, skoro u potpunosti završeno, o čemu svjedoče podaci da je od 7. novembra 2009. do 1. juna 2020. godine podneseno 15.247 zahtjeva za odobrenje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine, od čega je 15.080 zahtjeva riješeno, dok je po 167 zahtjeva, odnosno oko 1,1% od ukupnog broja, postupak u toku.
2. Odbor izražava zahvalnost predstavnicima međunarodne zajednice za kontinuiranu višegodišnju podršku Crnoj Gori u rješavanju ove kompleksne problematike i na njihovoj ocjeni da je Crna Gora uvijek imala posvećenu i proaktivnu ulogu u ovoj oblasti.
Po ocjeni međunarodnih partnera Crna Gora je ostvarila impresivne rezultate u ovoj oblasti, jer je uspjela da ova lica uključi u Regionalni stambeni program i za razliku od Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije, jedina je imala lica koja su stigla sa Kosova kao korisnike ovog Programa. Ne postoji država kao što je Crna Gora u kojoj su predstavnici Vlade u autobusima pratili ova lica u mjesta porijekla, pregovarali sa vlastima oko upisa u matične registre da bi dobili dokumenta i ispunili kriterijume za rješavanje statusa u Crnoj Gori, što je kasnije transformisano u dolaske mobilnih timova u Crnu Goru, čime je postupak ubrzan i konkretizovan.
3. Odbor konstatuje da je Crna Gora preduzela brojne aktivnosti na obezbjeđivanju dokumenata interno-raseljenim licima, o čemu svjedoči potpisivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosovo o naknadnom upisu interno-raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori u osnovne registre i registre državljana Republike Kosovo iz 2013. godine, a nakon toga organizovanje 22 posjete mobilnog tima MUP-a Kosova Crnoj Gori tokom kojih je tretirano oko 1.380 lica, od kojih je za 1.221 lice uručena putna isprava Kosova nakon čega im je regulisan status u našoj državi.
Za pohvalu je činjenica da su sve ove procedure za interno-raseljena lica besplatne, budući da su nadležni organi Republike Kosovo sva dokumenta, izuzev pasoša, izdali bez naplate takse i drugih troškova, dok su troškovi izdavanja pasoša pokriveni od strane UNHCR-a. Uzimajući u obzir ostvarene rezultate, Odbor u potpunosti smatra opravdanom prijavu Ministarstva unutrašnjih poslova- Direktorata za građanska stanja i lične isprave na Konkurs za nominaciju za nagradu Ujedinjenih nacija za institucije javnog sektora u kategoriji koja se odnosi na pružanje inkluzivnih i jednakih usluga za sve i nada se povoljnim rezultatima Konkursa.
4. O spremnosti Crne Gore da riješi status raseljenih i interno-raseljenih lica svjedoči i podatak da je Crna Gora tri puta mijenjala Zakon o strancima i produžavala rok za podnošenje zahtjeva za rješavanje statusa ovih lica.
Odbor ističe da je po važećem Zakonu status stranca sa stalnim nastanjenjem jako dobar status, koji nijedna država u Evropi nije dodjeljivala raseljenim licima, migrantima i strancima, a Crna Gora je za ova lica preduzela aktivnosti koje niko u svijetu u tom obimu i na takav način ne radi za strance. Stalnim nastanjenjem ova lica imaju pristup svim pravima, osim pravu na zaposlenje u državnim organima i pravu glasa.
5. Odbor pozdravlja ostvarene rezultate u oblasti stanovanja, što je jedan od ključnih elemenata za integraciju ovih lica. Kroz Regionalni stambeni program za Crnu Goru predviđeno je obezbjeđivanje sredstava za rješavanje stambenih pitanja za 6.063 lica, odnosno 1.177 domaćinstava koja spadaju u najranjivije

kategorije. U okviru ovog Programa bila je predviđena gradnja 907 stambenih jedinica, isporuka građevinskog materijala za 120 stambenih jedinica, izgradnja 50 gotovih kuća, 62 smještajne jedinice u Domu starih u Pljevljima, kupovina stanova u opštini Herceg Novi sa mogućnošću proširenja projekta i na druge primorske opštine, rekonstrukcija postojećih vojnih objekata - Vojni kompleks Trebjesa za potrebe izgradnje doma za stara i odrasla invalidna lica u opštini Nikšić. Ukupna vrijednost projekta je 27.696.000 eura, a kontribucija države 15%. Glavni donator programa je Evropska unija, a značajne novčane kontribucije osigurale su Vlada Sjedinjenih Američkih Država, kao i vlade Italije, Njemačke, Norveške, Švajcarske, Danske i Turske. Snažnu podršku programu daju UNHCR i OEBS.

Impresivni su podaci da je do kraja 2019. godine u Crnoj Gori obezbijeđeno 681 stambeno rješenje za 2.272 korisnika i da je na Koniku obezbijeđeno 267 stambenih jedinica za 1.262 lica. Odbor važnim smatra djelovanje bilateralnih i regionalnih radnih grupa četiri partnerske zemlje: Crne Gore, Srbije, Bosne i Hercegovine i Hrvatske koje, uz značajnu podršku UNHCR-a, OEBS-a i drugih međunarodnih organizacija, djeluju u skladu sa dogovorenim okvirom kako bi se implementacijom Regionalnog stambenog programa zatvorilo poglavlje raseljeništa na prostoru bivših jugoslovenskih republika.

6. Odbor pozdravlja ostvarene rezultate u oblasti zdravstvene zaštite na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou koju raseljena i interno-raseljena lica ostvaruju u javnim zdravstvenim ustanovama kao i državljani Crne Gore. Značajnim ocjenjuje učešće 140 Romkinja na 162 radionice „Porodičnog centra“ na kojima su edukovane o imunizaciji djece, očuvanju mentalnog zdravlja i prevenciji bolesti. O posvećenosti države unapređenju zdravlja ove populacije svjedoče kontinuirani sistematski i ginekološki pregledi za Romkinje, šest imunizacija djece romske populacije sa područja Konika realizovanih u 2019. i zdravstvena zaštita pružena od strane domova zdravlja za 203 raseljena i interno-raseljena lica koja nijesu imala regulisan status.
7. Odbor konstatuje da je u skladu sa članom 11 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti raseljenim i interno-raseljenim licima koja su stekla status stranca sa stalnim nastanjenjem ili privremenim boravkom u Crnoj Gori omogućeno ostvarivanje prava na osnovna materijalna davanja i usluge socijalne i dječje zaštite, kao i da je donošenjem Pravilnika o bližim uslovima za ostvarivanje osnovnih materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite, ovim licima omogućeno ostvarivanje prava na osnovna materijalna davanja iz oblasti socijalne i dječje zaštite, i to: materijalno obezbjeđenje, lična invalidnina, dodatak za njegu i pomoć, zdravstvena zaštita, troškovi sahrane i jednokratna novčana pomoć.

O posvećenosti Crne Gore unapređenju položaja ove ranjive populacije govori isplata materijalnih davanja za 168 porodica u 2017, odnosno za 108 porodica u 2018. godini, dok za 2019. nije moguće utvrditi broj korisnika jer su zahtjevi obrađivani putem informacionog sistema socijalnog staranja „Socijalni karton“ kao i za državljane Crne Gore. Takođe, u 2017. i 2018. Uprava za zbrinjavanje izbjeglica je na račun jednokratnih novčanih pomoći za raseljena i interno-raseljena lica uplatila 348 novčanih pomoći u iznosu od 23.800 eura, dok značajnu humanitarnu pomoć obezbjeđuje i Crveni krst Crne Gore, u saradnji sa međunarodnim partnerima.

8. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja ostvareni napredak u obrazovanju raseljenih i interno-raseljenih lica, o čemu svjedoče podaci o porastu broja romske djece uključene u obrazovni sistem s obzirom da je u školskoj 2017/18. godini u javne predškolske ustanove upisano 190 djece, osnovnu školu 1.860 učenika, srednje škole 142 učenika, a fakultete 27 studenata RE populacije, dok je u 2019. u javne predškolske ustanove upisano 208 djece, osnovne škole pohađa 1.821 učenik RE populacije, srednje 142, a fakultete je upisalo 7 27 studenata RE populacije. Takođe, za pohvalu je dodjela stipendija za srednjoškolce u iznosu od 60 eura mjesečno i za studente romske populacije u iznosu od 150 eura mjesečno.

Iako je školske 2019/2020. angažovan 21 medijator u obrazovanju, zabilježen je određeni broj obraćanja pripadnika romske populacije Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore u kojima iskazuju nezadovoljstvo načinom na koji je definisan status medijatora iz razloga što poslednji Akcioni plan ne prepoznaje njihovo angažovanje na neodređeno radno vrijeme, iako su strateški dokumenti definisali takvu mjeru. Smatraju da se takvim ad hoc angažovanjem medijatora zadire u pitanja iz rada i po osnovu rada. Ukazano je na prepreke angažovanja medijatora na neodređeno radno vrijeme kada se ispuni kvota sa brojem romske djece, a posebno u sedam škola u Podgorici gdje je ova populacija najzastupljenija.

S obzirom da je kvalitetno obrazovanje uslov za svaku vrstu društvene uključenosti, a da je kvalitet obrazovanja Roma i Egipćana upitan i da treba uložiti dodatne napore na angažovanju medijatora na šta ukazuju i međunarodna nadzorna tijela kao što su Komitet Ujedinjenih nacija za eliminaciju rasne

diskriminacije i Evropska komisija, Odbor podstiče nadležne državne organe da u saradnji sa institucijom Zaštitnika ulože dodatne napore na rješavanju ovih pitanja u cilju unapređenja kvaliteta obrazovanja ove populacije i rješavanja statusa medijatora.

9. Odbor smatra indikativnim značajan broj obraćanja raseljeničke populacije Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore prema kojima nepokretnosti koje koristi ova populacija mahom nijesu registrovane i nepoznat im je vlasnik usled čega ne mogu osigurati mjesto stanovanja i priključke na osnovne infrastrukturne elemente, zbog čega Odbor ocjenjuje neophodnim da nadležne institucije u saradnji sa institucijom Zaštitnika što prije nađu rješenje za nastalu situaciju, čime bi se doprinijelo rješavanju njihovih svakodnevnih problema.

10. Iako se do 2017. godine na Kosovo dobrovoljno vratilo 2.331 lice, nakon čega je interesovanje za povratak smanjeno, pa je od 2017. do 2019. vraćeno 31 lice, a 27 je iskazalo interesovanje, Odbor ocjenjuje da su u ovoj oblasti ostvareni skromni rezultati koji su, s jedne strane, uslovljeni integracijom ovih lica u crnogorsko društvo, rješavanjem njihovog pravnog statusa, obezbjeđenjem pristupa socio-ekonomskim pravima u punom obimu, a posebno uspješnim rješavanjem stambenih pitanja što je u krajnjem i destimulativno uticalo na njihovu zainteresovanost da se vrate u državu porijekla.

S druge strane, Odbor konstatuje da su nedostatak volje za dodjeljivanjem zemljišta i stambenih objekata na Kosovu, ograničeni finansijski resursi i bezbjednosne okolnosti na Kosovu nepovoljno uticale na zainteresovanost lica za povratak.

Imajući u vidu navedeno, Odbor očekuje da će kroz Skopski proces, u kojem Crna Gora ima konstruktivnu ulogu, doći do promjene uslova na Kosovu i da će zainteresovana lica uspjeti da se vrate, kao i da će se intenziviranjem diplomatskih aktivnosti doprinijeti boljim rezultatima po pitanju dobrovoljnog povratka.

11. Odbor ocjenjuje da je za rješavanje statusa raseljenih i interno-raseljenih lica na trajan i održiv način kroz lokalnu integraciju i dobrovoljni povratak, u skladu sa međunarodnim standardima i principima bila značajna regionalna koordinacija i pomoć međunarodnih organizacija, posredstvom koje su Srbija, Crna Gora, Kosovo i Makedonija 2014. godine, u saradnji sa OEBS-om i UNHCR-om, oformili Skopski proces- međuinstitucionalnu inicijativu za trajno rješenje statusa interno-raseljenih lica sa Kosova na čijem je posljednjem sastanku u novembru 2019. prepoznata potreba da se izgradi nov pristup povratku i njegovoj održivosti.

12. Podsjećanjem na višegodišnje aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode posvećene pravima ove ranjive grupacije koje su počele u februaru 2011. kada je razgovarano sa članovima Delegacije Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netolerancije (ECRI) u vezi četvrte runde monitoringa po zemljama članicama Savjeta Evrope, nakon čega je u junu 2011. godine uslijedila posjeta Kampu Konik I i II kada je u prostorijama Crvenog krsta održan Sastanak sa predstavnicima Koordinacionog odbora za realizaciju aktivnosti Vlade u vezi s Akcionim planom trajnog rješavanja pitanja interno-raseljenih lica, predstavnicima relevantnih institucija zaduženih za rješavanje ovih pitanja i predstavnicima međunarodne zajednice, Odbor je u skladu sa čl. 68 i 75 Poslovnika Skupštine Crne Gore u funkciji kontrolne uloge Parlamenta i kroz multisektorski pristup okupljanjem svih nadležnih institucija i međunarodnih partnera nastojao da doprinese unapređenju ovog procesa. Tako je u julu 2011. umjesto planiranog kontrolnog saslušanja ministra rada i socijalnog staranja razmotrena Informacija o aktivnostima Vlade Crne Gore u vezi sa trajnim rješavanjem pitanja raseljenih i interno-raseljenih lica koja borave u Kampu Konik I i II, a u martu 2012. godine, na 66. sjednici Odbora razmotren Izvještaj ECRI-ja o Crnoj Gori, o čemu je Odbor podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka, a isti Izvještaj je na engleskom jeziku dostavljen koizvjestiocima Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope prilikom njihove Prve monitoring posjete Crne Gori održane od 8. do 10. jula 2013. koji je od koizvjestilaca PSSE ocijenjen odličnim, uz pohvalu za sve napore Crne Gore, sublimirane na ovom Odboru, kroz praćenje aktivnosti nadležnih državnih organa posvećenih rješavanju položaja RL i IRL u Crnoj Gori. Tom prilikom koizvjestioci PSSE su prepoznali i uvažili brojne aktivnosti preduzete na rješavanju problema raseljenih i interno-raseljenih lica, a uvažavajući ostvareni napredak u ostalim oblastima Rezolucijom 2030 (2015) ukinut je monitoring u odnosu na Crnu Goru i otvoren post-monitoring dijalog.

Odbor ističe da je PSSE je, prepoznajući napore Crne Gore na rješavanju statusa i ostvarivanju osnovnih prava raseljenih i interno-raseljenih lica, Rezolucijom 2030 (2015) ukinula obavezu detaljnog praćenja situacije raseljenih i interno-raseljenih lica koja je bila jedna od pet ključnih oblasti praćenih u okviru postupka monitoringa.

13. I pored ostvarenog napretka, Odbor je tokom 25. i 26. saziva Skupštine Crne Gore nastavio da preduzima kontinuirane aktivnosti u ovoj oblasti održavanjem još četiri kontrolna saslušanja koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje realizacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno-raseljenih

lica sa posebnim osvrtom na oblast Konik i kontrolnog saslušanja Nacionalnog koordinatora ECRI-ja za Crnu Goru, pomoćnice ministra za ljudska i manjinska prava.

14. Konstatujući da nigdje problemi raseljeničke populacije još od 90-ih godina prošlog vijeka izazvani ratovima u bivšoj Jugoslaviji nijesu riješeni kao u Crnoj Gori, imajući u vidu više puta upodobljavanje zakonske regulative u rješavanju pravnog statusa, upis RE djece u škole, rješavanje stambenih pitanja za raseljena i interno-raseljena lica, a posebno zatvaranje Kampova Konik I i II, uzimajući u obzir s druge strane nedavna reagovanja pojedinih članica Evropske unije u suočavanju sa izbjeglicama, Odbor ocjenjuje da je uspjeh Crne Gore još značajniji, jer smo na pravi način reagovali još prije 20 godina, što je Crnoj Gori dalo epitet zemlje u kojoj je svako izbjeglo lice sigurno i dobrodošlo.
Odbor je zaključio da danas Crna Gora, a što pokazuju i podaci razmotrenog Izvještaja i iznijete ocjene, može da bude ponosna na ostvarene rezultate u oblasti ostvarivanja i zaštite prava raseljenih i interno-raseljenih lica.
15. Odbor pozdravlja najavljeni plan djelovanja Ministarstva unutrašnjih poslova, koje će u skladu sa Zaključkom Vlade Crne Gore, raditi na konačnom rješavanju pravnog statusa interno raseljenih lica sa Kosova i dobrovoljnom povratku ovih lica sada u okviru strateškog dokumenta i Akcionog plana za integrisano upravljanje migracijama, kao i planirano djelovanje Ministarstva prosvjete, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja i Ministarstva za ljudska i manjinska prava da u okviru njihovih redovnih aktivnosti unapređuju položaj ovih lica.
16. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, na dalji postupak i Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Kancelariji za evropske integracije, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Sistemu Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, Predstavništvu UNHCR-a u Crnoj Gori i NVO „Građanska alijansa“ na upoznavanje.

9) Prelazni akcioni plan za sprovođenje Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020, za 2020. godinu, s Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2019. godinu

Povodom razmatranja Prelaznog akcionog plana za sprovođenje Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020, za 2020. godinu, s Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2019. godinu, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova “za”) donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja brojne i kontinuirane aktivnosti koje nadležni državni organi, u saradnji sa organima lokalne samouprave, Romskim savjetom i civilnim sektorom preduzimaju u oblasti obrazovanja, stanovanja, zdravstvene zaštite, zapošljavanja, pravnog statusa, socijalnog statusa i porodične zaštite, identiteta i informisanja pripadnika romske i egipćanske populacije, što doprinosi vidljivom i mjerljivom napretku u položaju Roma i Egipćana u Crnoj Gori.
Međutim, Odbor konstatuje da je romska i egipćanska zajednica i dalje među najugoženijim zajednicama u Crnoj Gori, zbog čega u narednom periodu treba obezbijediti veća finansijska sredstva i bolju koordinaciju aktivnosti u cilju njihove pune ravnopravnosti i integracije u društvo.
2. Odbor pozdravlja visok stepen realizacije Akcionog plana za implementaciju Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori za 2019. godinu u kojem je 87,02% planiranih aktivnosti realizovano, 7,79% djelimično realizovano i 5,19% aktivnosti nije realizovano.

Imajući u vidu da se samo saradnjom i podrškom svih institucija sistema mogu riješiti kompleksni problemi, kao što je socijalna isključenost i siromaštvo marginalizovanih društvenih grupa Odbor ohrabruje nadležne organe da u saradnji sa lokalnim samoupravama i partnerskim nevladinim organizacijama nastave ovakvu praksu i u budućnosti.

3. U obrazovanju romske i egipćanske populacije Odbor pozdravlja ostvareni napredak, o čemu svjedoče podaci da je u školskoj 2019/20. predškolsko vaspitanje i obrazovanje pohađalo 208 djece romske i egipćanske populacije, osnovnu školu 1.821 učenik romske i egipćanske populacije, a broj srednjoškolaca iz ove populacije iznosio je 142, dok je na fakultetima upisano 27 studenata RE populacije. Za pohvalu je višegodišnja implementacija programa stipendiranja Roma i Egipćana po kojem srednjoškolci dobijaju mjesečne stipendije od 60 eura, a studenti u iznosu od 150 eura. Takođe, Odbor smatra značajnim što je u školskoj 2019/2020. u osnovnim školama u Podgorici, Nikšiću, Beranama, Ulcinju, Herceg Novom i Tivtu angažovan 21 medijator u obrazovanju koji se finansiraju iz budžeta Crne Gore.
4. S obzirom da je kvalitetno obrazovanje uslov za svaku vrstu društvene uključenosti, a da je kvalitet obrazovanja Roma i Egipćana i dalje upitan, Odbor ocjenjuje da je neophodno uložiti dodatne napore na angažovanju medijatora i razvoju programa tutorskih i mentorskih časova. Takođe, Odbor ohrabruje nadležne organe da preduzmu aktivnosti usmjerene ka povećanju stope uključivanja romske populacije i njihovog završavanja osnovnog obrazovanja na najmanje 90% i stope uključivanja i završavanja srednješkolskog obrazovanja na najmanje 50% od ukupnog broja maloljetnih lica, na šta se Crna Gora obavezala potpisivanjem Deklaracije partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma u sklopu proširenja Evropske unije u Poznanju u julu 2019.
5. Odbor pohvaljuje kontinuirane višegodišnje aktivnosti preduzete u zdravstvenoj zaštiti pripadnika romske i egipćanske populacije koje uključuju preventivne preglede, imunizaciju djece i edukativne radionice koje doprinose jačanju svijesti o potrebi čuvanja zdravlja. Zaključno sa 2019. godinom, u oblasti zdravstvene zaštite stalno su zaposlena tri saradnika u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u Domu zdravlja Podgorica, a za još dva raspisivan je oglas za zasnivanje stalnog radnog odnosa u Domu zdravlja Berane i Domu zdravlja Nikšić. Odbor naglašava da Crna Gora u oblasti zdravstvene zaštite u manjoj ili većoj mjeri već zadovoljava uslov postavljen Deklaracijom partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma u sklopu proširenja Evropske unije, jer preko 95% domicilne romske populacije ima zdravstveno osiguranje i posjeduje zdravstvenu knjižicu, odnosno preko 75% romske populacije ima regulisan status u Crnoj Gori, a svima se, bez obzira na status, uredno pružaju sve usluge zdravstvene zaštite koje se finansiraju iz budžeta Crne Gore.
6. Imajući u vidu da većina nezaposlenih Roma i Egipćana koji su na evidenciji Zavoda za zapošljavanje nema kvalifikaciju, što otežava mogućnost njihovog zaposlenja, Odbor preporučuje intenziviranje javnih kampanja usmjerenih na promociju važnosti obrazovanja. S obzirom da proteklih godina nije bilo pripadnika romske i egipćanske populacije sa evidencije nezaposlenih lica uključenih u programe samozapošljavanja, Odbor smatra neophodnim sprovođenje analize uzroka koji onemogućavaju ovu populaciju da koristi samozapošljavanje, kao i potrebe eventualnog prilagođavanja mjere navedenoj ciljnoj grupi. Odbor poziva nadležne institucije da ulože napore ka legalizaciji zapošljavanja na poslovima kojima se većinski bave pripadnici romske populacije, a koji su iz tzv. "sive zone" koja se prvenstveno odnosi na poslove sakupljanja sekundarnih sirovina i zanate. Takođe, Odbor poziva državne organe i lokalne samouprave da, u skladu sa zakonom, doprinesu povećanju stope zaposlenosti Roma u javnom sektoru sa procentualnom zastupljenošću koja je proporcionalna zastupljenosti Roma među opštom populacijom, što je proklamovano i u Deklaraciji potpisanoj u Poznanju u julu 2019.
7. Uprkos ograničenom napretku u oblasti zapošljavanja pripadnika romske i egipćanske populacije, ohrabruje podatak da nijedan pripadnik ove populacije sa visokom stručnom spremom nije na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore.
8. I pored toga što je Crna Gora preduzela brojne aktivnosti na rješavanju pravnog statusa reseljenih i interno-raseljenih lica, o čemu svjedoče podaci da je u periodu od 7. novembra 2009. do 1. juna 2020. podneseno 15.247 zahtjeva za odobrenje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine, od čega je 15.080 zahtjeva riješeno, dok je po 167 zahtjeva, odnosno oko 1,1% od ukupnog broja postupak u toku, i dalje postoje određeni slučajevi iz romske i egipćanske populacije koji ne posjeduju lična dokumenta i nemaju riješen pravni status, pa u narednom periodu treba nastaviti aktivnosti na rješavanju njihovog statusa.
9. Odbor poziva nadležne institucije da se fokusiraju na rješavanje statusa i pružanje podrške domicilnom romskom stanovništvu, sa posebnim akcentom na njihovo stambeno zbrinjavanje, što je i dalje jedan od izazova. Posebnu pažnju treba posvetiti romskom stanovništvu na području Primorja (od Herceg Novog do Ulcinja)

u kojem, prema podacima NVO „Mladi Romi“ postoje 192 porodice koje su u riziku od iseljavanja jer se njihova naselja nalaze na privatnom ili državnom vlasništvu. Takođe, fokus pažnje treba usmjeriti na mjere za legalizaciju neformalnih naselja u kojima žive Romi, gdje je to moguće, a posebno u Podgorici, Bijelom Polju i Nikšiću.

10. Odbor smatra važnim realizaciju planiranih istraživanja i prikupljanje podataka od institucija, lokalnih samouprava i organizacija, koji će poslužiti kao polazna osnova za pripremu nove strategije koju treba uskladiti sa smjernicama za integraciju Roma na nivou Evropske unije i Deklaracijom partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma u sklopu proširenja Evropske unije usvojenom u Poznanju u julu 2019. godine.
11. Odbor za ljudska prava i slobode će, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju aktivnosti i mjera definisanih Prelaznim akcionim planom za sprovođenje Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020, za 2020. godinu, kao i realizaciju ovog Zaključka.
12. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Sistemu Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, Kancelariji za evropske integracije, NVO “Građanska alijansa” i NVO „Mladi Romi“ na upoznavanje i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu rada i socijalnog staranja i Ministarstvu zdravlja na dalji postupak.

10) Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, za 2020. godinu i Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2019. godinu

Povodom razmatranja Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina, za 2020. godinu i Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina, za 2019. godinu, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa sedam glasova „za“) donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja donošenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina i Akcionog plana za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina za 2020. godinu, što predstavlja izraz kontinuiteta politike Vlade Crne Gore i njene posvećenosti da i dalje radi na unapređenju i zaštiti prava i sloboda LGBTI osoba.
2. Odbor ocjenjuje da je Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina veoma kvalitetan dokument koji je zbog preciznosti, mjerljivosti i jasnoće prezentovan u državama regiona kao model za izradu strateških dokumenata.
3. Odbor konstatuje da je Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina, kao sveobuhvatan, drugi po redu dokument u ovoj oblasti, usmjerena na zaštitu prava pripadnika LGBTI zajednice i objedinjuje djelatnosti više državnih resora i civilnog sektora koji se bavi zaštitom prava LGBTI osoba, što predstavlja odgovor na uočeni izazov u vezi sa društvenim prihvatanjem LGBTI osoba i još uvijek izraženu društvenu percepciju opterećenu stereotipima i predrasudama prema ovoj društvenoj grupi.
4. Odbor ocjenjuje da su u Strategiji za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina realno i objektivno definisani strateški ciljevi koji se odnose na društveno prihvatanje LGBTI osoba kroz snažniju podršku građana ostvarivanju njihovih prava, jačanje nediskriminatorskog karaktera sistema obrazovanja i eliminaciju diskriminacije, unaprijeđen normativni okvir i njegovu primjenu za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba i poboljšan pristup radu, uslugama i servisima podrške za LGBTI osobe.

5. Odbor očekuje da će se ostvarivanjem mjera definisanih Strategijom za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina, za čiju implementaciju je planirano izdvajanje od 250.000 eura iz budžeta Crne Gore, doprinijeti unapređenju društvenog prihvatanja LGBTI osoba, jačanju njihove bezbjednosti i stvaranju prostora pune jednakosti za sve LGBTI osobe u Crnoj Gori. Odbor pozdravlja činjenicu da je u novoj Strategiji za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori akcenat na daljem poboljšanju normativnog okvira i nastavku edukacije svih lica koja dolaze u kontakt sa LGBTI osobama, među kojima su zaposleni u policiji, pravosudnim organima, organima lokalne samouprave, kao i predstavnici vojske Crne Gore, nastavnici, psiholozi, pedagozi, prosvjetni inspektori i zaposleni u centrima za socijalni rad, a sve u cilju njihovog senzibilisanja za pružanje adekvatne pomoći i zaštite pripadnika ove ranjive populacije.
6. Iako je stepen realizacije Akcionog plana za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori za 2019. godinu na zadovoljavajućem nivou, jer je 61% planiranih aktivnosti realizovano, 16% djelimično realizovano, dok 23% nije realizovano, Odbor očekuje povećanje stepena angažovanja predstavnika resorsnih ministarstava, organa državne uprave i organa lokalne samouprave kako bi sve planirane aktivnosti bile realizovane u predviđenom roku i 4 na što kvalitetniji i sveobuhvatniji način, što bi rezultiralo značajnim unapređenjem sistema zaštite i kvaliteta života LGBTI osoba, kako na lokalnom, tako i na nacionalnom nivou.
7. Odbor pozdravlja ključna dostignuća u ovoj oblasti ostvarena u 2019. godini koja podrazumijevaju: dodatni senzibilitet i unapređenje kapaciteta i znanja značajnog broja policijskih službenika, sudija, tužilaca, medicinskih radnika i stručnih radnika u osnovnim i srednjim školama, kao i stručnih radnika u oblasti socijalnog rada i socijalnih politika, unapređenje baze znanja u vezi percepcije građana i percepcije učenika srednjih škola u odnosu na seksualnu orijentaciju, rodni identitet i (inter)polne karakteristike kroz realizovana istraživanja i publikacije koje su kreirane za specifične kategorije profesionalaca iz različitih oblasti. Takođe, unaprijeđen je i sistem praćenja i prevencije nasilja uslovljenog seksualnom orijentacijom i/ili rodnim identitetom u svim obrazovnim ustanovama, dok se komunikacija stručnih tijela poput Tima povjerenja odvijala u kontinuitetu i na zadovoljavajući način za sve aktere u procesu. Odbor konstatuje da je tokom 2019. značajan broj građana iz LGBTI zajednice, njihovih prijatelja i članova porodice informisan o njihovim pravima u oblasti prekršajno-pravne i krivično-pravne zaštite od diskriminacije i nasilja. Važno je istaći i da su uloženi značajni naponi u oblasti kreiranja i zagovaranja zakonskih, podzakonskih i strateških akata koja imaju direktan uticaj na živote LGBTI osoba.
8. Iako državni organi imaju ključnu obavezu u promociji prava i jednakosti svih građana, važnu ulogu u ovom procesu imaju i pripadnici LGBTI populacije i nevladine organizacije koje se bave zaštitom njihovih prava. Stoga, Odbor pozdravlja formiranje Nacionalnog tima za koordinaciju praćenja primjene Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, sačinjenog od predstavnika svih resora zaduženih za implementaciju Strategije i ključnih nevladinih organizacija koje se bave zaštitom i unapređenjem ljudskih prava i sloboda LGBTI osoba u Crnoj Gori, koji održavaju kontinuirani dijalog sa organizacijama civilnog društva, lokalnim samoupravama i zainteresovanom javnošću u cilju unapređenja procesa implementacije Strategije. Takođe, Nacionalni tim, u koordinaciji sa predstavnicima lokalnih samouprava, realizuje zajedničke aktivnosti na promociji ciljeva Strategije i ostvarenih rezultata kroz tematske aktivnosti, istraživanja, kampanje, organizaciju okruglih stolova, zajedničke medijske nastupe i druge odgovarajuće aktivnosti.
9. Odbor pozdravlja formiranje Nacionalne "fokal point" mreže predstavnika lokalnih samouprava za promociju ljudskih prava LGBTI osoba, što predstavlja novi vid saradnje lokalnih samouprava sa ministarstvima i nevladinim sektorom i služi za razmjenu iskustava i znanja o LGBTI pitanjima između lokalnih samouprava, saradnju lokalnih samouprava na projektima i specifičnim pitanjima, razmjenu dobrih praksi i inicijativa u kontekstu ostvarivanja prava LGBTI osoba, saradnju sa organizacijama civilnog društva i nacionalnim institucijama u oblasti unapređenja i zaštite prava LGBTI osoba i povezivanje sa međunarodnim partnerima i inicijativama u LGBTI tematici. Odbor ocjenjuje uključivanje i aktivno učešće jedinica lokalne samouprave u navedene procese veoma važnim u cilju adekvatne implementacije mjera Strategije na svim nivoima i na cijeloj teritoriji Crne Gore. Stoga, Odbor pozdravlja potpisivanje Memoranduma o saradnji u cilju unapređenja položaja i zaštite LGBTI osoba u Crnoj Gori između Ministarstva za ljudska i manjinska prava i opština: Kotor, Budva, Bar, Cetinje, Podgorica, Ulcinj, Herceg Novi, Tivat, Bijelo Polje, Berane, Danilovgrad, Kolašin, Mojkovac, Žabljak, Šavnik, Rožaje, Gusinje, Andrijevića, Pljevlja i Petnjica.
10. Odbor ocjenjuje da bi usvajanje Predloga zakona o životnom partnerstvu lica istog pola, koje je bilo planirano prvom Strategijom za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2013-2018. godine, a koji je sada, po drugi put u skupštinskoj proceduri, značajno doprinijelo unapređenju ljudskih prava i sloboda pripadnika LGBTI populacije. Donošenje zakona o životnom partnerstvu lica istog pola predstavljalo bi samo formalizaciju stvarnog života i koristilo bi LGBTI zajednici koja je po mnogim indikatorima i dalje jedna od marginalnih grupa i time bi se njihov život učinio lakšim u ostvarivanju jednakosti u pravima i slobodama koje imaju i drugi građani u Crnoj Gori.

11. Odbor izražava zadovoljstvo informacijom da se značajan broj mjera utvrđenih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori za 2020. godinu vrlo uspješno realizuje uprkos problemima prouzrokovanim pandemijom virusa COVID-19 koji su uticali na cjelokupan društveni život.
12. Odbor pohvaljuje Ministarstvo za ljudska i manjinska prava zbog pripreme analize primjene krivičnog zakonodavstva i Zakona o zabrani diskriminacije u slučajevima gdje su oštećena lica i žrtve bili pripadnici LGBTI populacije, čije publikovanje se očekuje u predstojećem periodu. Takođe, Odbor ohrabruje Ministarstvo da, u saradnji sa međunarodnim i domaćim ekspertima, nastavi s aktivnostima na pripremi nacrtu zakona o prepoznavanju roda.
13. Odbor za ljudska prava i slobode će, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju aktivnosti i mjera definisanih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina, za 2020. godinu, kao i realizaciju ovog Zaključka.
14. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, na dalji postupak i Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Sistemu Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, Kancelariji za evropske integracije, NVO "Građanska alijansa", NVO "LGBT Forum Progres", Crnogorskoj LGBTIQ asocijaciji "Queer Montenegro" i Asocijaciji „Spektra“ na upoznavanje.

11) Izvještaj o radu Kancelarije Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu za 2019. godinu

Povodom razmatranja Izvještaja o radu Kancelarije Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu za 2019. godinu, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa sedam glasova "za"), donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode izražava zadovoljstvo informacijom da Crna Gora nastavlja da ostvaruje zavidan i zadovoljavajući nivo saradnje sa Evropskim sudom za ljudska prava, što se konstatuje i u izvještajima Evropske komisije o Crnoj Gori u pogledu ostvarivanja ciljeva u poglavljima 23 i 24, a što ukazuje da Kancelarija Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava, kao stručna služba Vlade Crne Gore, i pored kvantitativno skromnih kadrovskih kapaciteta, ispunjava obaveze pred Evropskim sudom na očekivani način.
2. Odbor za ljudska prava i slobode izražava zadovoljstvo činjenicom da je Crna Gora prepoznata kao lider u regionu u pogledu izvršavanja presuda Evropskog suda za ljudska prava, o čemu svjedoče pohvale Komiteta ministara Savjeta Evrope upućene Crnoj Gori zbog visokog nivoa izvršenih presuda i svih akcionih planova i izvještaja Zastupnika o sprovođenju postupaka izvršenja kojima su državnim organima naložene konkretne mjere.
3. Odbor konstatuje da je u 2019. godini Crna Gora imala najveći indeks podnesenih predstavki pred Evropskim sudom za ljudska prava po glavi stanovnika, jer je tokom 2019. od strane naših građana ovom Sudu podnešeno 427 predstavki, a 112 je preneseno iz prethodnih godina tako da je u izvještajnoj godini razmatrano ukupno 539 predstavki protiv Crne Gore.
S druge strane, važno je istaći da je više od 90% ovih predstavki odbačeno u preliminarnoj fazi ispitivanja od strane sudije pojedinca, zbog neispunjavanja osnovnog elementa prihvatljivosti neophodnog kada se neko optužuje pred Evropskim sudom i iste nijesu ocjenjivane u meritumu.
Povećan broj podnijetih predstavki u 2019. godini u odnosu na Crnu Goru ukazuje da se naši građani sve više upoznaju sa praksom Evropskog suda i konvencijskim mehanizmima zaštite i iskazuju svoja interesovanja da nezadovoljstvo odlukama ili presudama nacionalnih sudova riješe pred međunarodnom sudskom instancom.
Odbor je obaviješten da je tokom izvještajne godine podnijeto na stotine predstavki od strane korisnika socijalnih davanja, kojima je to pravo uskraćeno, odnosno smanjeno i čiji broj je doprinio povećanju ukupnog broja podnijetih predstavki. Kada je u pitanju ova kategorija podnijetih predstavki i pritužbi koje su iznijete pred

Evropskim sudom, iste su polovinom 2019. godine od strane tog Suda ispitane i odbačene kao neprihvatljive po svim pitanjima i to u prethodnoj fazi ispitivanja predstavki. Ponovljen je stav da su socijalna davanja u isključivoj nadležnosti državnih organa i da od politike vlade svake države zavisi kako će, na koji način i u kom iznosu izdvajati takva sredstva.

4. Odbor za ljudska prava i slobode smatra neophodnim razmatranje mogućnosti uvođenja u pravni sistem modela finansijske odgovornosti organa državne uprave i državnih organa čiji je rad prouzrokovao povredu Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, na način što bi se iznosi sredstava dosuđeni presudama Suda isplaćivali sa pozicija ministarstva, suda ili organa lokalne uprave zbog čijeg je rada utvrđena povreda konvencijskog prava, što je dobra praksa značajnog broja država članica Savjeta Evrope koje uspješno primjenjuju princip finansijske odgovornosti koji je doprinio podizanju stepena nivoa odgovornosti i profesionalnosti u radu državnih organa, a time i prevenciji i sprečavanju budućih povreda Konvencije.
5. Odbor za ljudska prava i slobode ohrabruje nadležne organe da preduzmu aktivnosti na realizaciji Preporuka Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava i Zaključaka Vlade Crne Gore, usvojenih 18. juna 2020. godine povodom razmatranja Izvještaja o radu Kancelarije Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu za 2019. godinu, kojima se:
 - 1) Zadužuje Ministarstvo prosvjete da kroz program obuke koji sprovodi JU Viša stručna škola Policijska akademija u Danilovgradu prema službenicima Uprave policije započne sa edukacijom o standardima člana 3 Konvencije, izraženim kroz praksu Evropskog suda za ljudska prava i preporuke CPT-a, u cilju unapređenja profesionalnog osposobljavanja policijskih službenika o jasnom i pravilnom vršenju službenih dužnosti kroz poštovanje ovog konvencijskog prava;
 - 2) Zadužuje Ministarstvo rada i socijalnog staranja da preduzme odgovarajuće mjere u Centrima za socijalni rad i ostalim ustanovama koje se bave socijalnim zbrinjavanjem, u cilju pravilnog vođenja evidencije lica lišenih poslovne sposobnosti, koja se nalaze pod njihovim nadzorom, odnosno starateljstvom, i uspostavljanja bolje komunikacije, koordinacije i saradnje sa nadležnim sudovima, Upravom policije i relevantnim zdravstvenim ustanovama;
 - 3) Preporučuje kontinuirano stručno usavršavanje i obuka sudija, državnih tužilaca i savjetnika u pravosudnim organima, kao i nastavak dijaloga sa ekspertima iz oblasti ljudskih prava i osnovnih sloboda, kako bi se kroz neposrednu primjenu standarda i prakse Evropskog suda u postupcima pred nadležnim državnim organima spriječile buduće povrede Konvencije;
 - 4) Preporučuje nadležnim državnim tužiocima da se u cjelosti pridržavaju obavezujućeg Uputstva opšteg karaktera od 27. juna 2019. godine, koje je donio Vrhovni državni tužilac u odnosu na slučajeve kada postoji osnov sumnje da je došlo do povrede člana 3 Konvencije izvršenjem krivičnih djela zlostavljanje, mučenje i teška tjelesna povreda, a čiji su počinioci ovlašćeni državni službenici.
6. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Zastupniku Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Kancelariji za evropske integracije, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava, Delegaciji Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope, na upoznavanje i Ministarstvu prosvjete, nauke, kulture i sporta, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu finansija i socijalnog staranja, JU Policijska akademija - Danilovgrad, Vrhovnom državnim tužilaštvu, Vrhovnom sudu Crne Gore i Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, na postupanje.

12) Izvještaji koje je Odboru za ljudska prava i slobode dostavio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore (Izvještaj o postupanju prema migrantima u Crnoj Gori; Izvještaj o praćenju sprovođenja treće operacije readmisije crnogorskih državljana posebno organizovanim letom iz Hamburga, SR Njemačka od 29.1.2019. godine; Izvještaj o praćenju sprovođenja četvrte operacije readmisije crnogorskih državljana posebno organizovanim letom iz Hanovera, SR Njemačka od 3.3.2020. godine)

Povodom razmatranja Izvještaja o postupanju prema migrantima u Crnoj Gori, Izvještaja o praćenju sprovođenja treće operacije readmisije crnogorskih državljana posebno organizovanim letom iz Hamburga, SR Njemačka od 29. 1. 2019. godine i Izvještaja o praćenju sprovođenja četvrte operacije readmisije crnogorskih državljana posebno organizovanim letom iz Hanovera, SR Njemačka od 3. 3. 2020. godine, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa sedam glasova „za“) donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da Izvještaj o postupanju prema migrantima u Crnoj Gori predstavlja presjek stanja u Crnoj Gori do oktobra 2019. godine, a iskustva iz ove oblasti u prethodnoj godini doprinijela su promjeni i snaženju metoda rada Zaštitnika u 2020. godini. Za pohvalu je činjenica da je posebna pažnja Zaštitnika bila usmjerena na sagledavanje tretiranja ugroženih grupa- žena, djece i starijih, materijalne uslove koji vladaju u objektima za smještaj i konfliktne situacije migranata sa lokalnim stanovništvom u Crnoj Gori.
2. Odbor ocjenjuje da je Izvještaj metodološki dobro urađen, jer su u cilju stvaranja realne slike o postupanju prema migrantima prikupljeni podaci od institucija koje se bave ovim pitanjem u Crnoj Gori, kao i radom na terenu i sprovođenjem monitoringa postupanja na dva granična prelaza. Odbor pozdravlja aktivnosti Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao Nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM) koji je tokom 2019. godine posjetio Prihvatilište za strance, Centar za prihvat i smještaj stranaca u Spuzi i Alternativni smještaj Centra za prihvat na Koniku, kako bi „iz prve ruke“ stekao uvid u stanje u ovim ustanovama, način njihovog rada i postupanje prema licima smještenim u njima.
3. Odbor pozdravlja dobru saradnju nadležnog Direktorata u Ministarstvu unutrašnjih poslova i Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore ostvarenu dostavljanjem podataka značajnih za postupanje Zaštitnika u oblastima prevencije torture i zaštite od diskriminacije. Odbor ohrabruje nastavak i unapređenje saradnje između Zaštitnika i Ministarstva unutrašnjih poslova radi daljeg poboljšanja stanja u oblastima koje se tiču migracija i readmisije.
4. Iako su migranti u Crnoj Gori najčešće u tranzitu i njihovo krajnje odredište je neka druga zemlja, Odbor konstatuje da su migracije postale trend o čemu u Crnoj Gori treba govoriti glasnije, a položaj i prava migranata posmatrati iz različitih aspekata.
5. Iako još uvijek postoji određena stigma i odnos nepovjerenja prema migrantima, Odbor je ohrabren informacijom da je samo u jednoj situaciji zabilježen ozbiljniji konflikt migranata sa lokalnim stanovništvom kada je Zaštitnik na terenu djelovao kao medijator. Odbor naročito pohvaljuje zalaganje i brzo reagovanje Nacionalnog preventivnog mehanizma po pitanju zaštite ljudskih prava migranata kako zaštita njihovih prava ne bi bila samo formalna, nego faktička.
6. Imajući u vidu da je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore u 2020. godini počeo da prati i proces prinudnog udaljenja stranaca iz Crne Gore, Odbor za ljudska prava i slobode očekuje da će detaljne informacije o aktivnostima nadležnih subjekata prilikom prinudnog udaljenja lica iz Crne Gore i poštovanju njihovih ljudskih prava i sloboda biti dostavljene Odboru u predstojećem izvještaju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.
7. S obzirom da je Nacionalni preventivni mehanizam pratio dva postupka readmisije crnogorskih državljana iz Savezne Republike Njemačke ka Crnoj Gori i da je cjelokupan postupak ispraćen ne samo sa stanovišta prevencije od torture, već i sa stanovišta položaja ovih lica, Odbor smatra zabrinjavajućim podatak da je evidentiran veliki broj maloljetnih lica koje je trebalo vratiti u Crnu Goru.

8. Uzimajući u obzir da su operacije readmisije- operacije visokog rizika koje zahtijevaju posebnu pripremu svih službenika koji učestvuju u ovom procesu, Odbor za ljudska prava i slobode izražava zadovoljstvo informacijom da su sve četiri operacije koje je NPM pratio bile veoma dobro organizovane i nijesu zabilježene incidentne situacije.
Za pohvalu je spremnost nadležnih organa da realizuju sve preporuke NPM-a o čemu svjedoči informacija da su sve preporuke NPM-a iz prethodne operacije readmisije bile ispoštovane do sprovođenja naredne operacije.
9. Polazeći od ocjene Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da je migrantima u Crnoj Gori obezbijeđen jednak pristup temeljnim ljudskim pravima i slobodama kao i svim građanima Crne Gore, Odbor izražava zadovoljstvo činjenicom da Crna Gora nije pokazala neosjećajnost prema migrantima i što nije bilo kolektivnih slučajeva zlostavljanja migranata tokom prolaska, odnosno boravka u Crnoj Gori, što zaslužuje sve pohvale.
Takođe, Odbor je naročito ohrabren činjenicom da nijesu zabilježeni posebni problemi i loš tretman lica koja su putem readmisije vraćena u Crnu Goru.
10. Imajući u vidu da značajan broj migranata posjeduje određene stručne sposobnosti, Odbor smatra da bi u predstojećem periodu trebalo posvetiti veću pažnju procjeni stručnih sposobnosti migranata na način kako je to urađeno u Saveznoj Republici Njemačkoj i s tim u vezi, njihovoj integraciji u crnogorsko društvo, jer bi svojim životom i radom u našoj državi jedan broj ovih lica mogao doprinijeti razvoju Crne Gore.
11. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu unutrašnjih poslova, na dalji postupak i Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Kancelariji za evropske integracije i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, na upoznavanje.

13) Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period od 1. januara do 31. jula 2020. godine, koji je Odboru za ljudska prava i slobode dostavio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore

Povodom razmatranja Izvještaja o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period od 1. januara do 31. jula 2020. godine, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa sedam glasova “za”), donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period od 1. januara do 31. jula 2020. godine, čija izrada je rezultat dobre i opravdane prakse nastale saradnjom i zajedničkom inicijativom Zaštitnika i Odbora, sadrži statističke podatke o predmetima u postupku pred Zaštitnikom, podatke iz pravosudne i upravne nadležnosti, aktivnosti na promociji ljudskih prava i jačanju kadrovske kapaciteta Sektora za zaštitu od diskriminacije, ključna zapažanja o stanju ljudskih prava i sloboda ranjivih društvenih grupa i zaključne ocjene i planove za naredni period, što poslanicima omogućava da se kvalitetno upoznaju sa stanjem u oblasti zaštite od diskriminacije.
2. Odbor za ljudska prava i slobode zaključuje da je u izvještajnom periodu zabilježen trend rasta pritužbi, o čemu svjedoči podatak da je u cijeloj 2019. godini u oblasti zaštite od diskriminacije podnešena 141 pritužba, a u sedam mjeseci 2020. godine čak 140 pritužbi. Takođe, evidentan je veći broj pokrenutih postupaka po sopstvenoj inicijativi Zaštitnika, kao i organizovanje promotivnih aktivnosti, skupova i obuka, uz značajno prisustvo u medijima, što je uticalo na povećanje vidljivosti Institucije. Ocjenjuje se da su razlozi povećanja broja pritužbi višestruki i međusobno povezani. Osim što obraćanja ukazuju da povjerenje u instituciju Zaštitnika raste, isto može biti povezano sa trendom rasta diskriminacije u društvu, kao i sa osnaženošću lica u riziku od diskriminacije da ovu pojavu prijavljuju i protiv nje se bore svim raspoloživim sredstvima i mehanizmima. Ne smije se zanemariti ni uzročno-posljedična veza između diskriminacije i još uvijek aktuelne pandemije virusa COVID-19

koja je značajno izmijenila politike i obrasce ponašanja koji su nastali kao odgovor na nju, noseći stvarni i/ili potencijalni rizik kršenja načela jednakosti i nediskriminacije.

3. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje da je postojećim antidiskriminacionim zakonodavstvom u Crnoj Gori, koji uključuje Zakon o zabrani diskriminacije, ali i druge propise sa antidiskriminacionim klauzulama, postavljen temelj za unapređenje ravnopravnosti i suzbijanje diskriminacije. Međutim, pravni okvir je potrebno i dalje usklađivati sa pravnom tekovinom Evropske unije i međunarodnim standardima u skladu sa razvojem ovih pravila koje se dešava na svakodnevnoj osnovi.
4. Odbor za ljudska prava i slobode zaključuje da je za ostvarivanje ravnopravnosti neophodno efikasnije funkcionisanje mehanizama za zaštitu od diskriminacije, kao i puna primjena antidiskriminacionog pravnog okvira od strane svih organa javne vlasti, vođenje jedinstvene evidencije o slučajevima diskriminacije u svim oblastima društvenog života i sprovođenje i praćenje relevantnih istraživanja.
5. S obzirom da je period od marta 2020. godine obilježen pandemijom virusa COVID-19, Odbor pozdravlja proaktivno djelovanje institucije Zaštitnika koja je bila veoma prisutna, kako u javnosti, tako i neposredno na mjestima od značaja za ostvarivanje ljudskih prava i sloboda, o čemu govore podaci da su Mišljenja Zaštitnika, apeli i saopštenja povodom tema u vezi sa ljudskim pravima u doba pandemije COVID-19 bili medijski veoma zastupljeni i redovno objavljivani na web stranici Institucije.
6. Odbor pozdravlja kontinuiranu efikasnost u postupanju Zaštitnika po pritužbama građana i pravnih lica s obzirom da je od 140 predmeta u ovom izvještajnom periodu Zaštitnik riješio 103 (73,57%), od čega je u 21 predmetu utvrđena diskriminacija i/ili povreda drugog prava i date su preporuke jednom ili više organa.
7. Odbor izražava zabrinutost što i pored svih konstatacija Zaštitnika, apela Odbora za ljudska prava i slobode i Zaključaka Skupštine Crne Gore donesenih povodom razmatranja Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014, 2015, 2016, 2017. i 2018. godinu, zakonska obaveza uspostavljanja odgovarajuće evidencije o podnijetim prijavama, pokrenutim postupcima i donijetim odlukama u vezi sa diskriminacijom nije realizovana punih deset godina.
8. S obzirom da se društveno ranjive grupe, među kojima su lica sa invaliditetom, Romi, pripadnici LGBTIQ populacije, starije osobe, osobe u stanju socijalne potrebe i osobe iz ruralnih područja i dalje suočavaju sa nejednakošću i problemima u ostvarivanju prava, koji su složeniji i izraženiji u periodu pandemije COVID-19, Odbor smatra da su neophodni koordinirani i intenzivirani naponi nadležnih organa u doslednoj implementaciji zakonodavstva, što bi trebalo da doprinese unapređenju njihovog položaja.
9. Imajući u vidu da je u medijima i javnom prostoru, uključujući društvene mreže, sve prisutniji govor koji karakterišu senzacionalizam, diskriminatorni stavovi i uvredljivo izvještavanje prema pojedinim grupama u riziku od diskriminacije, Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja namjeru Zaštitnika da posebnu pažnju posveti ovoj vrsti predmeta i da organizuje edukacije na temu prepoznavanja i suzbijanja govora mržnje kako bi se stručna, ali i laička javnost upoznala sa temama koje razvijaju kulturu tolerancije, razumijevanja i uvažavanja različitosti, međusobnog poštovanja, rodne ravnopravnosti i nediskriminacije u medijima i na društvenim mrežama.
10. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje da u narednom periodu posebnu pažnju treba posvetiti nasilju u porodici, jer je samo u prvoj polovini 2020. godine zabilježeno 1.314 predmeta pred sudovima za prekršaje, dok je za isti period 2019. godine bilo 1.759 predmeta, pri čemu civilni sektor upozorava da taj broj nije ni približan stvarnom, jer određeni slučajevi nijesu ni registrovani. Radi rješavanja problema u ovoj oblasti, potrebno je razmotriti i neophodnost izmjena Zakona o zaštiti od nasilja u porodici u dijelu kaznene politike i procijeniti da li je novčana kazna za prekršaj koja iznosi 150 eura dovoljno odvraćajuća, proporcionalna, efikasna i djelotvorna kazna, jer u sličnim okolnostima za pojedine prekršaje, kada je u pitanju diskriminacija, kazna iznosi do 2.000 eura.
11. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava, na dalji postupak i Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Kancelariji za evropske integracije i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, na upoznavanje.

Odbor će prilikom utvrđivanja plana aktivnosti Odbora za 2021. godinu planirati praćenje realizacije Zaključaka od strane nadležnih subjekata.

ADMINISTRATIVNI KAPACITETI ODBORA

Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine u Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode sistematizovana su sledeća radna mjesta: sekretar Odbora za ljudska prava i slobode sa statusom, shodno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima, ekspertsko-rukovodnog kadra, takođe i samostalni savjetnik I (fakultet iz oblasti društvenih nauka-pravo)- jedan izvršilac, samostalni savjetnik I (fakultet iz oblasti društvenih nauka)- jedan izvršilac, samostalni savjetnik II- jedan izvršilac i samostalni savjetnik III- jedan izvršilac. Sva radna mjesta, utvrđena aktom o sistematizaciji, nijesu popunjena.

Trenutno, u Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode rade sekretar Odbora, samostalni savjetnik I i samostalni savjetnik III.

Zahvaljujući kontinuiranim naporima sekretara Odbora i saradnika u Sekretarijatu, obavljani su brojni stručni i drugi poslovi za potrebe predsjednika i članova Odbora. **Odbor za ljudska prava i slobode je uspio na kvalitetan način, po prethodno utvrđenoj metodologiji rada, realizovati određeni broj aktivnosti utvrđenih Planom za 2020. godinu. Veoma važno je istaći da je, pored Planom Odbora utvrđenih aktivnosti, Odbor realizovao i 16 dodatnih aktivnosti.** Sekretar Odbora je, u saradnji sa saradnicom - samostalni savjetnik I, obavila značajan broj poslova koji se odnose na: pripremanje sjednica radnog tijela, izrađivanje izvještaja i zapisnika sa sjednica, obavljanje stručnih i drugih poslova za potrebe predsjednika i članova Odbora, proučavanje dokumenata koje je Odbor razmatrao, pripremu veoma sadržajnih informativnih pregleda o svakom aktu, davanje stručnih mišljenja o pitanjima koja su bila predmet razmatranja na sjednicama Odbora, izrađivanje tekstova usvojenih zakona i drugih akata i njihovo pripremanje za objavljivanje u „Službenom listu Crne Gore“, kao i druge poslove, pomažući Predsjedniku Odbora u radu, kao i ostalim članovima Odbora, ali i druge poslove po nalogu pretpostavljenih. U prethodnoj godini je uložena značajna napor u osposobljavanju saradnika, samostalnog savjetnika III za vršenje poslova iz nadležnosti Odbora, koji je 17. januara 2020. godine primljen u stalni radni odnos, ali još nije u mogućnosti da samostalno i kvalitetno obavlja radne zadatke, po inputu pretpostavljenih.

Prepoznajući kvalitetan rad zaposlenih u Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode poslanici, članovi Odbora za ljudska prava i slobode su u kontinuitetu upućivali zahvalnost i pohvale Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode zbog izuzetno kvalitetnog, blagovremeno pripremljenog materijala povodom razmatranja akata na sjednicama Odbora, kao i organizacije drugih aktivnosti Odbora.

Da je Služba, zajedno sa poslanicima, radila posvećeno i ažurno, govori podatak da su na sajtu Skupštine objavljeni Plan aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2020. godinu, Godišnji izvještaj o radu Odbora i Izvještaj o radu Odbora za ljudska prava i slobode kao radnog tijela nadležnog za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika za 2019. godinu. Takođe, i sadržajne informacije, zapisnici i izvještaji o svim aktivnostima ovog radnog tijela, što svjedoči o intenzivnom radu ovog Odbora. **Tokom 2020. godine na SAJT-u je postavljeno oko 465 stranica teksta.**

U ovom izvještajnom periodu Sekretarijat Odbora je za potrebe predsjednika i članova Odbora pripremio **15 informativnih pregleda** u kojima su sadržana stručna mišljenja o aktima koja su bila predmet razmatranja na sjednicama Odbora.

Povodom učešća predsjednika i članova Odbora na konferencijama i sastancima sa predstavnicima međunarodnih organizacija, posjetama određenim institucijama redovno se pripremaju podsjetnici sa svim relevantnim informacijama i podacima o predmetnoj temi, što podrazumijeva i prethodnu komunikaciju sa nadležnim ministarstvima i prikupljanje relevantnih informacija.

Osim navedenog, Sekretarijat Odbora je po nalogu generalnog sekretara Skupštine, njegovih zamjenika i pomoćnika obavljao i druge stručne poslove, uključujući i pripremu Informativnog materijala za potrebe učešća poslanika Skupštine Crne Gore na 18. sastanku Parlamentarnog odbora Evropske unije i Crne Gore za stabilizaciju i pridruživanje, održanom 7. februara 2020. Takođe, pripremljeni su podaci o radu Odbora za ljudska prava i slobode u periodu januar - jun 2020. i jul- decembar 2020. godine, radi pripreme izvještaja o realizaciji Akcionog plana za Poglavlje 23, Informacija o radu Odbora za ljudska prava i slobode u periodu od 1. januara do 31. jula 2020. i u periodu od 31. jula do 31. decembra 2020, pripremljena za potrebe izrade Izvještaja o radu Skupštine Crne

Gore, Informacija o broju održanih sjednica Odbora za ljudska prava i slobode, kontrolnim i konsultativnim saslušanjima u 2020. godini. Takođe, pripremljena je Informacija koja se odnosi na poštovanje Etičkog kodeksa poslanika Skupštine za period 1. januar-31. decembar 2020. godine, za potrebe popunjavanja Tabele za privremena mjerila – prevencija korupcije, koja se dostavlja Evropskoj komisiji.

U 2020. Sekretarijat Odbora je pripremio Informaciju neophodnu radi pripreme Odgovora na Upitnik Interparlamentarne unije (IPU) o saradnji Skupštine Crne Gore sa Ujedinjenim nacijama. Pripremane su informacije i odgovori na zahtjev pojedinih ministarstava, međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinih organizacija.

Takođe, zaposleni u Sekretarijatu Odbora su na zahtjev službenika za slobodan pristup informacijama pripremili informaciju iz nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode radi odgovora na zahtjev za slobodan pristup informacijama. Takođe, pripremljeni su Odgovori na pitanja CDT-a u vezi sa istraživanjem o otvorenosti institucija.

Pored svih navedenih aktivnosti, zaposleni u Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode posvećuju pažnju stručnom usavršavanju radi specijalizacije za određene oblasti zaštite ljudskih prava. Međutim, usled pandemije prouzrokovane virusom COVID-19 u 2020. godini aktivnosti u ovoj oblasti su bile svedene na minimum. Sekretar Odbora za ljudska prava i slobode je pohađala kurs francuskog jezika- nivo B2-3 u organizaciji Ministarstva vanjskih poslova Vlade Crne Gore.

NAPOMENA: Zaposleni u Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode su tokom 2020. godine podnosili mjesečne izvještaje o radu Odbora i realizaciji Plana aktivnosti za 2020. godinu generalnom sekretaru Skupštine, a isti su u elektronskoj formi dostavljeni zamjenicima generalnog sekretara Skupštine Crne Gore, pomoćnici generalnog sekretara za Sektor za podršku zakonodavnoj i nadzornoj funkciji Skupštine i Sektoru za istraživanje, dokumentacione poslove i informatičku mrežu.

Svi materijali, usvojeni na sjednicama Odbora, u cilju transparentnog rada Odbora, pored postavljanja na web sajtu Skupštine Crne Gore, takođe su arhivirani u Arhivi Službe Skupštine.

ZAKLJUČAK

Rad Odbora za ljudska prava i slobode je transparentan i sjednice Odbora izazivaju interesovanje štampanih i elektronskih medija. Odbor objavljuje na sajtu Skupštine godišnji izvještaj o radu, a takođe i veoma sadržajne informacije, zapisnike i izvještaje o svim aktivnostima ovog radnog tijela.

Odbor za ljudska prava i slobode je tokom 2020. godine nastavio ostvarivanje uspješne saradnje sa institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i predstavnicima nadležnih ministarstava koji su učestvovali u radu Odbora u skladu sa Poslovníkom utvrđenom nadležnošću, iskazujući spremnost da traženim podacima doprinesu prepoznatljivo transparentnom radu Odbora.

Ističemo da je realizacija značajnog broja aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode u 2020. godini bila uslovljena okolnostima izazvanim pandemijom koronavirusa, što je značajno uticalo na dinamiku i intezitet rada ovog Odbora, ali i svih drugih institucija i organizacija sa kojima Odbor saraduje. Takođe, intezitet rada Odbora za ljudska prava i slobode je u znatnoj mjeri bio uslovljen i aktivnostima poslanika uoči i nakon parlamentarnih izbora održanih 30. avgusta 2020. godine.

Kontinuirani multisektorski pristup kao osnovni metodološki pristup rada Odbora za ljudska prava i slobode je, kroz naprijed opisanu saradnju sa nadležnim državnim organima, međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i njihovo učešće na sjednicama Odbora, doprinio poštovanju i zaštiti ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori.

Kvalitet rada Odbora za ljudska prava i slobode prepoznat je od predstavnika institucija, državnih organa, međunarodnih i nevladinih organizacija sa kojima Odbor saraduje.

Ovom prilikom ističemo pohvale upućene od prethodnog šefa Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Osame Makavija Kogalića koji je pohvalio rad Odbora za ljudska prava i slobode ističući da aktivnosti Odbora govore o činjenici da se u Crnoj Gori vrši pravilan monitoring ljudskih prava i prava djeteta, a izlazak na teren svjedoči da se prava poštuju i da se to redovno provjerava. Ocijenio je da je to pristup za koji iz UNICEF-a žele da se nastavi, jer takav pristup i posvećenost traže od svih zemalja.

Takođe, ističemo da su predstavnici Vestminsterske fondacije za demokratiju analizom rada odbora za ljudska prava iz osam parlamenata, odnosno šest zemalja Zapadnog Balkana ocijenili da Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore predstavlja svijetli primjer uspješnog rada koji može poslužiti kao primjer dobre prakse drugim odborima iz regiona. Ohrabruju pohvale predstavnika Vestminsterske fondacije za demokratiju upućene Odboru za ljudska prava i slobode na Trećoj sjednici, održanoj 21. januara 2021. godine i zahvalnost na dosadašnjem doprinosu Odbora i njegove stručne službe realizaciji aktivnosti u okviru Projekta “Kreiranje parlamentarne mreže o ljudskim pravima i rodnoj ravnopravnosti na Zapadnom Balkanu”, posebno u uspostavljanju kontakata na početku pilot procesa post-zakonodavnog nadzora i u prikupljanju izuzetno korisnih informacija organizovanjem Konsultativnog saslušanja predstavnika nadležnih ministarstava na 54. sjednici Odbora u februaru 2020. godine. Takođe, raduje ocjena predstavnika Vestminsterske fondacije za demokratiju i eksperata angažovanih na izradi Izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru nad Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom da organizacioni razvoj koji je Služba Skupštine Crne Gore doživjela prethodnih godina daje dobru osnovu za praktikovanje post-zakonodavnog nadzora, jer je u Službi Skupštine Crne Gore formiran Sektor za istraživanje, dokumentacione poslove i informatičku mrežu u okviru kojeg je Parlamentarni institut koji ima mandat da radi istraživanje o efektima zakonodavstva. **Posebno ohrabruje njihova ocjena da Odbor za ljudska prava i slobode i Skupština Crne Gore imaju kapacitete da nastave sa procesom pilotiranja i implementacijom procesa post-zakonodavnog nadzora, kao i uvjerenje da će se postojećim organizacionim kapacitetima i daljim jačanjem svih službi Skupštine Crne Gore u predstojećem periodu cjelokupan proces post-zakonodavnog nadzora moći sprovesti samostalno, što nije slučaj sa parlamentima u regionu čiji kapaciteti nijesu na tom nivou.**

Sagledavanjem stanja u oblasti ljudskih prava i sloboda od obnove nezavisnosti Crne Gore do danas, može se zaključiti da je za relativno kratak period Crna Gora, kroz process pristupanja Evropskoj uniji, **ostvarila napredak u oblasti vladavine prava i zaštite ljudskih prava, posebno u usklađivanju crnogorskog zakonodavstva sa međunarodnim standardima i evropskim zakonodavstvom i snaženju institucija.** U tom procesu učestvovao je i **Odbor za ljudska prava i slobode** koji je u proteklom periodu **dao značajan doprinos**, ne samo u donošenju propisa iz oblasti ljudskih prava i sloboda, već i u praćenju njihove implementacije i nadzoru nad preduzimanjem mjera neophodnih za poštovanje i unapređenje stanja ljudskih prava u Crnoj Gori.

Imajući u vidu da je **unapređenje stanja u oblasti ljudskih prava proces** i da se samo koordiniranim djelovanjem i multisektorskim pristupom mogu ostvarivati još bolji rezultati u ovoj oblasti, što nam konstantno sugerišu međunarodni partneri u njihovim izvještajima o Crnoj Gori, Odbor za ljudska prava i slobode izražava spremnost da i ubuduće, kao konstruktivan partner, nastavi sa saradnjom i u skladu sa svojim nadležnostima doprinosi unapređenju stanja u oblasti ljudskih prava.

Prepoznajući potrebu praćenja **implementacije zakona**, Odbor će akcenat svojih aktivnosti u 2021. godini usmjeriti na kontrolnu i nadzornu ulogu, kako bi kontinuiranim praćenjem aktivnosti koje se preduzimaju u oblasti zaštite od diskriminacije, prevencije torture i drugih oblika nečovječnog, surovog ili ponižavajućeg postupanja, zaštite prava lica lišenih slobode, zaštite ličnih podataka, zaštite prava lica sa invaliditetom i prava djeteta u cilju dostizanja standarda definisanih Konvencijom UN o pravima djeteta doprinio afirmaciji, promociji, poštovanju i zaštiti ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori i time potvrdio nedvosmisleno posvećenost unapređenju stanja ljudskih prava u Crnoj Gori.

Posebna pažnja biće posvećena nastavku aktivnosti koje će Odbor realizovati u saradnji sa Vestminsterskom fondacijom za demokratiju u okviru projekta “*Kreiranje parlamentarne mreže o ljudskim pravima na Zapadnom Balkanu*” koji obuhvata saradnju osam parlamenata iz šest zemalja u regionu. Polazeći od pozitivnog iskustva stečenog učesćem u aktivnostima Vestminsterske fondacije za demokratiju u 2019. i 2020. godini i značaja razmjene iskustava u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda, Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore očekuje nastavak uspješne saradnje koja bi trebalo da doprinese daljem jačanju kapaciteta ovog skupštinskog radnog tijela, posebno u dijelu post-zakonodavnog nadzora zakona.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

Jovan Jole Vučurović